Jan Kryl:

Jak pohlížím v život.

JAK POHLÍŽÍM V ŽIVOT

SNŮŠKA NÁLAD A VZPOMÍNEK

OD

JANA KRYLA

*

Nákladem vlast. 2405 S. Lawndale Av. Chicago Ill.
Tiskem České grafické akc. společnosti „Unie" v Praze.

VSTUPNÍ LIST

MILÝ ČTENÁŘI!

Vstupuje před veřejnost tímto skromným svazkem, nečiním tak ze žádné touhy po básnických vavřínech. Po letech, kdy život již dospěl, cítil jsem potřebu, že něco musím říci, a citů těch jsou tyto řádky výronem. Formu verše jsem pokládal k tomu za nejvhodnější.

Snažil jsem se, by jediná řádka nebyla strojenou pósou, však jen ozvukem toho, co mně dalo působení života, výrazem dojmů v žití zažitých, a vyslovením toho, jak jsem pohlížel a pohlížím v život.

Tak přijmi, milý čtenáři, tento pozdrav od břehu velikého Michiganu.

Chicago, v červenci 1914.

J. K.

PAMÁTCE DRAHÝCH ZESNULÝCH RODIČŮ, NAROZENÝCH V HOŘICÍCH V ČECHÁCH A SPÍCÍCH ODPOČINEK SVŮJ NA „NÁRODNÍM" V CHICAGU, VĚNUJE

AUTOR.

ZE SNŮ BLAHA

Písni moje!

Písni moje, jak's laskavá,
tak tišíš a klid mi dáváš,
když mysl moje zalkává,
ty úsměvu jas jí popřáváš!

Zdaž ptáče šťastno celý den,
kdykoli sobě zazpívá?
To život byl by jako sen,
jak jitro, když se rozdnívá!

A slavík by měl sladkou noc
od setmění až do jitra,
já pozvu si jej na pomoc,
by se mnou pěl až do zítra.

Mé dcerušce.

Ty dívenko milá moje,
jak jsi mi drahá, nevině!
Co rozkoše oko tvoje
v mém mužném srdci vyvine!

Jak čistá a milá duše
jsi s nevinnou svojí tváří!
Jak skvostný safír rozkoše
mně z tvých modrých očí září!

Dnes září nevinnosti skvost –
však co se z tebe vyvine,
až s léty nad tu nevinnost
se vášeň směle vyšine?

Nocturno.

Cítím, jak bych se ze sna probudil
a rozpomínal, co se mi zdálo.
Tak různé dojmy snění mi sválo,
jež rozbřesk vědomí zas odpudil.

Jen dojem ten zůstal ve mně přece,
jak bych ve tmě byl, po jasu tápal
a mluvit slyšel, však řeč nechápal
a tušil jen, co má duše šepce.

Tak cítím, jak když mi něco schází,
i hledám, najdu, odkládám znova,
jen chvíli mě vábí krása nová,
bez klidu jsem, když slunce zachází.

Pěji píseň, zašlému žehnám dni
a přivítám noc poslední slokou,
tužbě oddán, srdce tisknu rukou
a sním a čekám, až se rozední.

Jarní nálada.

Rád vyzpíval bych všechnu krásu
a půvab, jímž dnes jitro dýše,
jak slunce zvedá ve svém jasu
život země do blaha říše.

Když chladný pocit vánku zachví
a slunce rozkoš tepla vlije,
když nový život vzchází z rakví,
jež země chladná v sobě kryje.

V tak krásném dni zde na světě být
srdce každé plní rozkoší,
ať v blahu žít, nebo živořit,
tou krásou i bol se utiší!

Skřivánku!

Skřivánku, nač se těch nebes ptáš,
že tak od srdce si štěbetáš?
Ač tvojí řeči neznám smysl,
proč tak napínat mám svou mysl,
což nerozumím zpěvu tvému?
Vždyť jak ty i já zpívám k svému!

Jsem bolem zmořen, proč mě plašíš,
snad radost, klid mi s výšin snášíš?
Proč z té dáli mé srdce ladíš?
Bych k tobě vzlétl, snad mě vnadíš?
Či chceš mi dodat sílu vzletu,
bych cit vzal z duše k písni vznětu?

Jarní jitro.

Jak's krásné, jarní jitro!
Jak skvostně vzešlo's po tmě,
a blažený jak pocit
jsi probudilo ve mně!

Když jásavý zpěv, libý,
skřivan s výšin vysílá,
z háje drozda s pěnkavou
píseň vyzní unylá,

když mráčků houf v oblacích
se v tiché řece zrcadlí,
a hladinou půvabnou
rybky sobě zaškádlí,

rázem zase v tůni zpět,
až rozčeří v kruh vodu,
jak ptáče ve výšinách
tak vplují ve svobodu, –

když tak vše, co na zemi,
na jevo radost dává,
já též dal se do pění,
dobrému platí chvála!

Ze života mám radost,
jež z mé duše pudí bol,
kéž v mysli bych zřel všude
lásku, rozkoš plesat kol!

Vzpomínka na mládí.

Co rosa za jitra po parném dni,
co perla je na krku milenky, –
to vzpomínka, když o mládí se sní.

Toužným vzdechem napne tvoje prsa,
blaha šelest z tvého srdce vydá,
až ti oko svlaží slzná rosa.

Jaký to koberec těch pestrých snů,
po němž tvá noha v mládí kráčela!
Skvostný to odlesk blaha dávných dnů!

Jak bys stanul na temeni hory,
a jak pták se spustil bystrým letem,
jenž k domovu upírá své zory, –

v dál jsi letěl, zas vrátil jsi se zpět,
já stopoval tě, letěl s tebou stále,–
však marně hledal zašlý mládí květ!

Kdy jsem se modlil.

Již dávno tomu v životě,
co upřímně jsem se modlil.
Té chvíle jsem teď vzpomenul
a v oko si slzu vloudil.

Spolu klečeli jsme, máti,
já říkal slova za tebou,
v tvých očích dal jsem si zdáti
své nebe s jeho velebou.

Později též jsem se modlil,
to bylo, děvče, u tebe!
Po hříchu jsem tenkrát toužil,
jím s tebou chtěl vjít do nebe,

Máť si nebe vymodlila,
již odpočívá v pokoji,
tys mé srdce opojila,
že hříchu více se nebojí.

Krása.

Kráso, jakých půvabů je v tobě!
Proč každý z nás přeje tě mít sobě?
Stačí okamžik jen u tebe dlít,
tě uzříti a v blahu odejít.

V čem, kráso, vězí ta tvoje síla,
že omamuješ více než víra?
Kde bereš lesk a půvab své moci,
že šálíš a klameš ve dne, v noci?

Spokojené chvíle.

Jak krásný východ slunce,
ve vedru libý vánek,
tak po únavě spánek
a v něm polibek lásce.

Jak blahým jest míru klid,
když u rodného krbu
se dítky sešly v kruhu.
Tak žije šťastný lid!

Moc lásky.

Proč vládneš, lásko, mocí svojí,
že neznáš ve své síle mezí?
Že marně každý odpor strojí,
a nic tě v světě nezamezí?

Snad proto, bychom milovali,
že v tobě jsme svůj život vzali?
Ti navrátili, co jsme dlužni,
v tvých očích byli stejně nuzni?

Lásko, lásko!

Lásko, lásko!
Když jsem tebe míval,
srdce jsem soužíval.

Lásko, lásko!
Když jsem tě nemíval,
po tobě toužíval.

Lásko, lásko!
V mládí jsem miloval,
svět v tobě vidíval.

Lásko, lásko!
Ztratila jsi vděku,
když přibylo věku.

Lásko, lásko!
Jen vzpomínkou žiješ,
mládí věnec viješ.

Lásko, lásko!
Vím, že vládneš světem,
tebe ctím, jsa kmetem.

Dobrou noc!

Dobrou noc!
V noci moc
své city uložím.

Za vánku,
ve spánku
svou mysl nesoužím.

V tichosti,
radosti,
ve klidu usínám.

Však ve snu
neusnu,
na milku vzpomínám.

Pozdrav milé.

Dones, vánku,
pozdrav milé,
pěj, skřivánku,
roztomile!

Při svítání
přej jí jitra,
že má teskní
tužba nitra.

Moje srdce
že jí šepce
blaha plný den,
vyřiď, vánku,
mou selanku
mojí lásce v sen.

Ovívej jí
zlaté vlasy,
zvlň jí šatu lem,
osuš slzy,
přijdu brzy,
v náruč svou ji vem!

Různé chvíle.

Libé chvilky
u své milky
jsem míval ve svém jaru.

Jarým krokem
s jasným okem
jsem vstříc spěchával blahu.

Mládí zašlo,
stáří přišlo
a dolehlo svou tíhou.

Chabým krokem,
zvlhlým okem
hledám v zemi místo své.

V náruč tvoji
dej v pokoji
složit již mi hlavy mé.

Jak jsme spolu četli.

Má milka četla v knize
a obracela listy,
v paměti jí utkvělo,
jak byly by jen čisty.

Když zase obrátila
a stránku četla novou,
mne bolelo u srdce,
že byl bych padl mdlobou.

Tu položila knihu
a mou hlavu vzala v klín,
co potom mně vyčetla,
to žádnému nepovím.

Krásný sen.

Na strmé jsem skále stál,
tu pojala mě mdloba,
když v hloubi jsem se díval.
Tak jedna ještě doba
zachvěla duší moji,
to bylo, když poprvé
jsem tvář zulíbal tvoji.

Blaha slastí omámen,
jak dechem bych býval tvým,
zřel v hloub moře siného,
v tvůj jsem hleděl zrakem svým.
Štěstí, že nepadl jsem,–
byli bychom padli oba!
Ó! jak krásný byl to sen!

Milko moje, proč mě vábíš?

Milko moje, proč mě vábíš?
Tak ohnivě hledíš na mě,
budíš žár, jejž neuhasíš,
snad chceš, abych toužil marně?

Slyš, jak tě srdce velebí,
jak bys mojí hvězdou byla,
že ze všech, co jich na nebi,
jen ty's se mi zalíbila.

Ty jen mým jsi sluncem spásy,
a své vidím v tobě bytí,
v něm zřím všechny světa krásy,
pro něž dal bych vše, i žití.

Milko moje, proč mě vábíš?
Ach, spěchej již, ať tě zlíbám!
Proč tak váháš? Proč nekvapíš?
Vždyť vidíš, jak touhou zmírám!

V bouři.

Z černavých mraků měla strach,
chvěla se při hromu třesku,
zastírala si oči své,
by nezřela světlo blesku.

Hrůzou se pak chvěla ještě,
když mrak spustil příval deště,
já zceloval jí milou tvář,–
tak uzřeli jsme duhy zář!

Čtyřlístek.

Co v tobě vábného, jeteli,
co mi tvůj lístek vypoví?
O jeden víc když na tvém tílku,
proč tak vábíš moji milku?

Proč radostí jí září líce,
když jej najde na tvém stvolu?
Proč dmou se jí tak ňadra touhou,
když se díváme naň spolu?

Snad proto, že mne si vybrala,
bych celoval její líce,
a tak dlouho že mne hledala,
ač podobných na tisíce?

Sasanky a fialky.

Děvčátko sbíralo květinky
v bujné, jarní, zelené trávě,
bělounké jako sníh sasanky,
jak sbírá hbitě, jak hravě!

Zaběhla i pod stromy v lese,
nasbírala fialek modrých
dychtivě, radostí se třese,
blaho jí září z očí bodrých.

Zvědavě ptám se: „Dítě milé,
pověz mi, co těší v nich tebe?“
„Sasanky jak hvězdy jsou bílé,
a fialky modré jak nebe.“

„Však brzy uvadnou květinky,
chvíli jen těšit budeš sebe.“
„Pak potěším se u matinky
a, tatíčku milý, u tebe!“

Skromná láska.

Mysl tužbou unavená,
srdce v prsou vzdechy tísní,
duše moje ujařmená
smutně vyzní ve své písni.

Jak když za soumraku v šeru
třpytně svítí příkrov sněhu,
tak vzpomínka na mou děvu
lije v srdce toužnou něhu.

Ač vím, že se nedožádám,
nikdy cíle že nedojdu,
ve svém srdci přec požádám
a kdekoliv jí nadejdu.

Pomyslím si, že jsem poutník,
a domov můj že všudy je,
že lopotím se jako horník,
jenž rudy vzácné doluje.

Vynáší na světlo denní,
jich šperků nikdy nezří zář,
mně však o ní přec se zasní
a někdy uzřím její tvář!

Svůdné oči.

Vy svůdné oči, vilné oči,
jaký žár to sálá z vás?
Když k vám vzhlédnu, hlava se točí,
jak bych zřel v nich z pekla jas.

Vy svůdné oči, vilne oči,
jak bolestnou jste zbraní!
Kdo zvědavě vás jenom zočí,
již pohled váš jej zraní.

Vy svůdné oči, vilné oči!
Z vás srší zrádná touha.
Vždyť kdo zpět po vás zrakem stočí,
jej potká jistá zhouba.

Vy svůdné oči, vilné oči,
váš pohled nazpět vrhám,
blesk jeho marně po mne skočí,–
svůj klid vám v pospas nedám.

Zapomeň svou první lásku.

Zapomeň svou první lásku,
ten cit více nevzbudíš,
v dalších, co jich potom najdeš,
ozvěny vždy uslyšíš.

A ozvěna ta tobě zní,
by zahnala tvůj smutek,
že první láska byla snem
a přítomná že skutek.

Vrtkavá láska.

Kdys miloval jsem dvě dívky;
však srdce měl jen jedno,
s kterou dojdu blaha chvilky,
mně zůstalo lhostejno.

Však zašly jedna po druhé
nenechaly památky,
já zatoužil jsem po jiné,
nevzpomenul nazpátky.

Mé lásky.

Co měl jsem dívenek,
pro každou výklenek
v srdci jsem zbudoval,

na každou milenku
v mysli jen vzpomínku
pro život uschoval.

Vždyť jako den po dni
z jitra svého vzední,
po noci jas vyplyne,

láska tvoje první
po té druhé zvšední
a třetí tě nemine!

Jak psáti mám?

Jak psáti mám píseň,
když nemám k ní zpěvu,
a v srdci je tíseň,
že ztratil jsem děvu.

Proč zpěvem tě vábit,
když jsi, má milko, pryč,
v akkord struny ladit,
když ztracen je klíč?

Ozvěna mi jen zní
a lásku zjevuje,
zazpívám pohřební,
když mne nemiluje.

Nevěrná.

V mé mysli jak by mlha byla,
truchlivost se v ní usídlila,
prsa má jak svírala by tíž,
že mne, milá, nemiluješ již!

Tak cítím, jak bych ve tmě tápal,
jak bludičku v bažině lapal,
a tak jsem udýchán a znaven,
jak uhřát bych byl a zas zmrazen.

Snad snil jsem jen, bych se probudil,
a tebou se více nechlubil,
vždyť jiný tvoje líbal čelo,–
ó, jak se v očích zatemnělo . . .

Neznámá láska.

U oltáře klečet jsem tě viděl,
bělostný na sobě jsi měla šat,
z pozdálí jsem tebe pozoroval,
po tobě vroucí touhou byl jsem jat.
Mne ovanul dosud neznámý cit,
jak bych ve chrámě byl luny zřel svit,
a přelibou jsem pocítil tíseň,
jež byla první mé lásky píseň.

Tehdy jsem byl na pohřbu dítěte,
já mládencem, ty družičkou's byla,
tvář zakrytou měla jsi závojem,
i pod ním jsi se mi zalíbila.
Ten nikdy jsem neviděl odkrytý,
tebe nepoznal v plné tvé kráse,
avšak pocit dodnes mám ukrytý,
jak by to motýl v barevném jase,
jenž hbitě létal s květiny na květ,
že chvilenku jenom jsem na něj zřel.
Jak ve snu jsi zmizela v širý svět,
bych dodnes jen píseň o tobě pěl.

Pivoňky.

Jak jsi krásný, keři!
Jak pyšné máš hlavinky,
jež ti rozpukají
v odstín tváře dívčinky.

Brzy něžně bílá,
a zas jak nádech růže,
jako oheň rudá, –
co rovnat se ti může?

Té bílé snad panna,
růžové moje milka,
a té rudé žena,
v jejím objetí chvilka.

Dědeček.

Dědečku, jak vše chytře víš,
nevinné vnouče když stane,
tebe táže se na věc, z níž
mladistvá prostota vane.

Když odpověď chceš jemu dát,
na nebi ukážeš hvězdy,
tvou starou tvář zřím pousmát,
zrakem dít: „Tam jsou ty vědy!“

VE STÍNU SVĚDOMÍ

Proč?

Proč rád mluvím básní k vám?
Což řeč moje nestačí?
Proč raději zazpívám,
proč zpěv jest mi nejsladší?

Tlukot srdce, jeho krev
a vzdech, jenž prsa tísní,
jeho vzlykot a tvůj zjev
vždyť vycítím jen písní!

Řeč všední jest mi jako den,
jenž únavy pln, práce,
báseň však, ta jesti sen,
v němž kvete kvítí lásce!

Mé knize.

Bol duše svojí vleji v tebe,
svou rozkoší tě naplním,
bych v zrcadle tvém viděl sebe,
tě dojmy svými vyplním.

A nechci soustrast, pohrdání,
a ani chvály nehledám,
jen trpné žádám pousmání,
když s vámi v ní se neseznám.

Však také vy své máte city,
svou sílu a své naděje,
vy též své stíny máte skryty,
u srdce z vášní veřeje!

Vzdálenost.

Pozoruji obláček dýmu,
jejž vydechuji z doutníku ven,
opájím se příjemnou vůní,
z kotoučků spřádám modravých sen.

V pokoji příjemném a teplém
sedím v klidu, ven vyhlížím v kraj,
kde bouře a déšť s vichrem zuří,
zde v příjemném místě jaký ráj!

A co nás dělí tak od sebe,
že vichr hrůzy zde náhle ztich?
Jen malinký to krok ze dveří,
jak někdy blízko u pláče smích.

Živote!

Živote, vzdám tobě dík,
když v zdaru budu žíti,
zklameš-li mne, tu můj vzlyk
a pláč ti budou klíti!

Proč vášeň mne tak souží
a chci mít víc než jiní?
Proč mysl moje touží,
by druzí byli chybní?

Proč chci vše, což dobré, sám
a jiným nechat zbytky!
Proč mamon jen za cíl mám?
Tak's vychoval své dítky?

Lodivod.

Na širém a bouřlivém moři
v chatrné lodi rybářů sbor,
pln zoufalství, naříká v hoři,
když v boky bije vln divý vzdor.

Stařec vetchý, kapitán lodi,
s nechvějnou tváří jim velí klid;
již přemnohou bouří je vodí,
slovem svým tiší zděšený lid.

Mnohou též já zažil již bouři,
však povždy jsem plachty v čas svinul.
Ač mnohá mne vzpomínka souží,
k plavbě další zase jsem tíhnul.

Kompas v pravdě jsem jediné měl,
když život dul vášní jak moře;
když sražen jsem byl, znovu jsem chtěl
a spěchal zas za cílem k hoře!

Ozdob se!

Jdi! Naber sobě kusy zlata
a z démantů zavěs ozdoby,
ukaž se světu ve své pýše,
jak jsi padl v její poroby.

Jak málo jen ve svém nitru znáš
lásky půvab, uměn záhadu,
když chytati chceš nevědomce
kamene a kovu na vnadu.

Otrok je rád, když je volný,
když odvrhl tíži břemena,
ty však, bloude, míti dost síly,
chtěl bys zlatých hor snést temena.

Naše přání.

Jen dobrý cíl v své mysli mám
a pravdu jen bych vám chtěl říct,
vynést, co v srdci ukrývám,
a vašim přáním vyjít vstříc.

Svá přání plňme navzájem,
svět blahem tak naplníme,
jak děcka v mysli omládnem,
když druh druha potěšíme.

Můj cíl.

Tobě sloužit, širý světe,
můj jediný jest cíl,
zřít krásu, jež v tobě kvete,
zřít vášní různých vír.
I hledám, kde jest to kvítí,
jehož lidstvo tolik sílo,
kde roste to kvítí=mír.
Jaké však zřím jeho pole?
Pilná v něm pracuje ruka,
klidí však za svoji práci
závist jen, nevděk i muka.

Práce člověka.

Mrtvou hmotu člověk ve stroj vplétá
a tajné síly zapne v spřežení,
nad oblaky výše jimi vzlétá,
i moře v hloubi jeho rozpění.

Jak velké divy činí strojem!
Tajnou silou i své smysly váže.
Z dálné země rozmlouvá i s mořem
a přes hory, pouště sobě káže.

Mnohý čas dal člověk stroji, vědě,
co snů jim věnoval, potu, píle,
jako člověk však zanedbal sebe,
není mnohem dál dnes, než byl dříve.

Však těšme se, že vše má důvod svůj!
Zbavil stroj jej dřiny, věda moru,
směle své myšlénky nadále snuj,
ideí spěj v nedostižnou horu!

A jak dnes člověk moře obeplul,
vztyčil vlajky na obojím pólu,
dej mu času, by si odpočinul,
pak záhady luštil slasti, bolu.

Proč ta věčná kletba?

Proč zde v světě jest ta věčná kletba,
jež nezištný rozum zdržuje zpět,
ač pohání vše umění, věda,
že sobectví a mamon váže svět?
Co jeden prožil, druhý neuvěří,
urputně jen knize vlastní věří.
Než dobrý vzor by dal si v mysl vrýt,
raději bloudit bude a plevel sít.
V koncích když sezná marnosti zlobu,
znaven již klesá do lůna hrobu.

Marná rada.

Dobře bylo, když starý
mladému svou radu dal,
že zřel, jak rty mu hrály,
viděl, jak se pousmál.

„Já svojí cestou půjdu,
za své zaplatím hříchy,
až starým, jak ty budu,
zas jiným dám své – bychy."

Probuzení.

Když po hrůzách větru, bouře,
po zkáze ohně a kouře
vše vichr schvátil, oheň zžal,
z té zhouby život nový vstal.

Tak i tobě po tvém žalu,
vzešlém z orgií rozkoše,
když vybavíš se z jich kalu,
hloupost jen zbude k útěše.

Kde jsi rozum při tom nechal,
tu tážeš se sám u sebe,
proč pak jsi tak před ním prchal,
snad myslil's, že jdeš do nebe?

Žert a žalost.

V té dlouhé, trudné době žití,
jak's milá, kytko žertu kvítí,
vždyť jak žírné zemi slunce jas,
ty v mé mysli vzbouzíš život zas.

Škoda, že více než pláč bolíš,
když vtipem v srdce déle zvoníš.
Což žert a žalost jsou bubliny,
v nichž slzné hrají nám vidiny?

Buď na stráži!

Přetvářka, úskok
přepadnou z nenadání,
jak šelma tě zadáví
bez varování.

Hledají chvíle,
by po tobě skočily,
tě uštkly jedem hadím
bez smilování.

Vždy na stráži buď
a připravenu měj zbraň,
v jich zrádnou šíji vbodni
své pohrdání.

Pravda.

Od mládí jsme slýchali,
jak pro pravdu zmírali,
jak na kříž byli vzpjati,
kamenováni, sťati,
na hranicích je pálili
a v hrozných mukách trápili.

Myslíš, že svět dnes lepší jest?
Pravdu že snáze povědět?
Jen jdi a pověz pravdu,
pak pohrozí ti mnohý,
jenž důstojnost svou zahodí
a mstivostí se přiodí,
sežene na tě hmyz,
by uvedli tě v hnis.
Když vyhrabou ti rov
krtčí prací bídnou,
na sta vezmou otroků,
uberou ti obroku,
tak učiní jen proto,
že jsi trochu vůle měl,
jim zbla pravdy pověděl.

A proč ten vzdor?
Vždyť pravda vzor!
Jest jedině věčná,
jež byla ode vždy
a jest nekonečná.
Proč ji křižujeme,
když se s námi snoubí?
Či v své záři jest tak krásná,
že marno se vedle ní skvíti?
Či pravda jest tak děsná,
že nemožno s ní nám žíti?
Jest rozsah její větší nás,
hlubší než naše vědomí,
že leskem svým cit ohromí?

Jak často v starém věku
již pravda vyšla síti,
však byla na útěku,
než dobro mohla žíti.
Jak pocítil to každý kolem
a mnohý zalkal trpkým bolem,
zas čekal její zjevení.
Však druhý když pak s pravdou vstal,
víc na něho se neusmál,

slepí byli sami sobě,
viděli, co mně, ne tobě.

Tak bylo po všechny časy,
že bijeme se jak ďasi
pro ten pravdy skvostu dar,
jenž všech má býti štěstí,
msty a zlob a pýchy zmar.

Však kdo z nás živých
v těch těžkých našich chvílích,
má druhému ji říci do očí?
Kdo pravdu zná, ať směle vykročí!
Co srdce mé za pravdu má,
to falší, lží se tobě zdá.

Proč tak v svět zřím?
Snad jest to tím,
jak kdo v pravdě vychová se?
Těch nejlepších, jež zrodil svět
a již pravdu hlásali,
kolik své práce zřelo květ?
Vždyť druzí jim se vysmáli,

tmou ze světa je vyhnali.
Což kletbou stíženo žíti,
že chtíče klamu a mamu
jen v srdcích našich mají dlíti?

Proč pravdu hledat,
k tomu soudce volit,
když ji sami známe!
Snad slovem zákona
kdo pravdy nekoná
by zakryt mohl být?

Já to vím a ví nás mnoho,
že nejsme ze světa toho.
Pohleď na vášně okovy,
jež jak otrok s sebou vlečeš,
kdo s nimi světu vyhoví?
Nikdo!
Toť Pravda.

Klid.

V tvé duši bude klid,
až tvá mysl zvadne,
víc neuvidí svit.

Až znavený klesneš
a své síly ztratíš,
ruce v posled vzepneš

řka: "Ó, veď mě k cíli,
kde si věčným klidem
krátit budu chvíli!"

Osude můj!

Již dávno, dávno uplynuly doby,
kdy světem vésti mé jsi počal kroky,
doba ta jako v mlhách v mysli tane
od let, kdy žití svého čítám roky.

Snad tenkráte jsi na matčiny prosby
mne v bezpečí provedl žitím dětství,
dnes mužně já již kráčím po tvém boku,
však v brzku zchabnu v blížícím se kmetství.

Proč sledují nás závistivým zrakem,
když jdeme v žití krásným zdaru sadem,
proč posměšný jen uslyšíme chechtot,
když trpíme strastmi a díla zmarem?

Co mně za úděl lásky, díla, slova
jsi dal, abych seznal, jak ve světě žít!
Zdali cítíš srdce vroucně si ždát,
bych uzřel símě své zase símě sít?

A neviděti, jak je sráží bouře,
uzříti je v ranním slunci pyšně stát
a bdít, až budou klasy obtěžkány, –
pak dej mi usnout a dále o nich zdát!

Cesty k pravdě.

Duch lidský stále výš a výš se vznášel,
by pravdy věčné pro sebe si našel.
Již shlédl často jako záblesk v stínu,
když rozpoznával chyby své a vinu.

Vznášel se opět, vzlétl nad oblaky,
skutky pohrdal, čekal na zázraky,
však jich se nedožil, zbyl mu vždy jen sen,
vždyť tížila k sobě, vázala jej zem.

Letí duch lidský, letí k předu stále,
neleká se znavení, letí dále,
šťasten jest, když zahlédne jen vidiny,
je sleduje a klesá do hlubiny.

Odpočívám, jsem znaven dlouhým letem,
a sbírám síly k dalším cestám světem,
vždyť zřím v tmavé noci miliardy hvězd,
snad tam v nich jest pravda, však jak k nim
se vznést?

Z KLIDU SAMOTY

I.

Co přinese tobě zítra?
Snad tužby tvé se vyplní,
vzdech tvůj, jenž se dere z nitra,
se ve skutečnost promění.

Nebo trpké zkoušky nové
osud zlobný nepoleví,
místo skutků zbudou snové,
již se nikdy nevyjeví.

Zase zítřek jen co všední
den vplyne věku do moci?
Mračný bude, až se vzední,
bez slunce svitu do noci?

II.

Ač malým jsem jen ve světě,
v něm dosti užívám slastí,
vždyť světa ráj mně též kvete,
malounkou jsem jeho částí.

Jak prvky se v celek sloučí,
z kapek vody řeky tekou,
radost s bolem se rozloučí,
když mojí se poutí vlekou.

Cítím, že čím dál, tím výše
zalétá mysl má a duch,
snáz se pije strasti číše,
když se ztrácí v jasný vzduch.

III.

Každý má svou radost, bolest,
jíž života krátí chvíli,
ne vždy směje se a jásá,
pláče též a bolně kvílí.

Snad žitím pravým nazveme
po ruchu a kolotání,
když unaveni rozkoší
se věnujeme rozjímání.

Však být jen sám, mně smutno jest,
tož pozvu tě na besedu,
já herce v žití budu hrát,
ty mně dělat napovědu.

IV.

Pobloudilým směrem kráčím,
za matnou se beru metou,
jakého jí dojdu cíle?
Jaké pro mne slasti kvetou?

Jako pavučí se stáčí
jen jedním vláknem z kruhu v střed,
plete se i moje cesta
zas volně jen, však stále v před.

A jako v sít mouchu chytí
a zadáví vždy pavouk zlý,
též mne osud v koncích schvátí,
a píseň má již nedozní . . .

V.

Zlá ruka, oči závistivé
jak stín sledují stopu tvou,
by tužby tvoje, blaha chtivé,
vždy pokazily špatnou hrou.

Tvůj akkord rýmů v chaos hází,
svou zlobou kazí míru tón,
však naděj opět blahá vzchází,
že ničemnost svůj dozná skon.

V tom světě širém, v boji žití,
jest pomsta věru špatná zbraň,
bys sám snad chtěl jí použíti,
radš sebe dřív než jiné zraň!

VI.

Klidná chvíle samoty mne blaží, –
po čem dychtí mysl a se snaží?
Proč vzlétá bez poklidu za všech chvil
a ze vzpomínek ssaje, jak jsem žil?

Proč v neklidu čte v knize života,
stránku začne, zas obrací jinou?
Proč uhasne, zas v záři mihotá,
probírá se dobrem a hned vinou?

Proč jde chvíli k předu a zase zpět,
se vábně a hned smutně dívá v svět?
Snad mi kyne, že mi v žití zbývá
přeludu pecen, pravdy jen skýva?

VII.

Hledám a bloudím, jak byl bych v lese,
proč chod i hlas můj bolem se třese?
Kde že jsi, cesto z těchto strastí ven,
bych z útrap v klid byl opět uveden?

Jak znaven jsem, jak zchably mé nohy!
Vzdalte se ode mne, vášně zloby!
Hlava se mi chýlí, žízní prahnu.
Ó, mírnosti, vezmi mne v ochranu!

Z lesa msty mne vyveď v nivy lásky,
jsem hněvem zkrušen, pohleď v mé vrásky!
Jaké tebe krásné zdobí čelo,
vždyť kraššího oko nevidělo!

VIII.

Co chvilka slastí v lidském žití
trudných zkoušek, bolu vyváží,
proč rád i v útrapách jdu síti,
zdaž slasti sklídím, se netáži?

Proč pln zkoušek jest zde život náš,
by slasti došel utrpením?
Proč v mnohé chvíli si v srdci ždáš,
by smrt ti byla vykoupením?

Pohleď v tu slast! Jest to drahokam,
jenž leskem září a třpytí?
Jest záře ta skutek nebo klam,
že na sebe vše lidstvo chytí?

IX.

Jaký život vést mám, světe?
S láskou, jež jak růže kvete,
neb vyměnit ji za vášeň
a chtít pýchou, lží být spasen?

Palácové stavět domy,
z potu rabů sázet stromy,
tak z pýchy dělat zahradu,
jí druhé chytat na vnadu?

Prachem barvit svoje tváře,
mastí vonnou dát si záře,
v palác si vzíti kuběnu?
Slyš! Rozpoznáš tu ozvěnu?

X.

Nač mám myslit,
o čem si zdáti mám?
Nač se těšit,
abych byl nezklamán?

Neb mám raděj
svoje city tlumit,
v prvním vzdechu
pocit lásky hubit?

Snad mám tesknit,
v bolu sobě zoufat, –
či se usmát,
v osud lepší doufat?

XI.

Co na tom, když po smrti budu tlít,
v strany světa můj popel budou sít,
neb když v moře tůni budu vnořen, –
vždyť po své smrti všem budu roven!

Co na tom, že z rovu v jarní době
květiny brát sílu budou sobě,
když červ v lůnu země na mně hlodá!
Což závist ni tam nám vyspat nedá?

Co na tom, když popel dán v skříň z kovu,
neb zříš mne v zasněženém rovu,
jenom když mne v upomínce nosíš,
ohlasem ji ve svém srdci poctíš!

XII.

Zpět v dáli jsem pohroužil myšlenku
a vzpomínal na zašlé své mládí . . .
Na přítele a první milenku . . .
Jak blaženě ta vzpomínka zladí!

Nedlouho blažil vzbuzený dojem.
Žel, již dávno vše splynulo v nivec.
Otřáslo srdce novým jen bolem,
já děl jsem sobě: Zbloudilý chtivec!

Chtivec, že marně jen volat jsem chtěl
dávno minulé, zapadlé časy,
v budoucno raději hledět bych měl, –
šedivé k čemu mám dnes již vlasy?

XIII.

Na nebi opět jasně svítá,
zmizela již mračna kletá,
s nadšením Pravdu lidstvo vítá,
v oslavu jí věnce splétá.

Však z jakého je splétá listí,
z vavřínu nebo z kapradin?
Jakého druhu béře kvítí,
váže v hedváb neb hermelín?

Z trní a lýčí plete věnce,
bez brokátu a třepení,
vždyť v pravdě chudoby bez konce,
na místo blaha trápení!

XIV.

Znavené oči hlásí mně čas,
bych odebral se již k spánku,
však roj myšlenek vkrádá se zas
a proudí hlavou jak šelest vánku.

Pryč zajděte již, vy myšlenky,
ať v klidu zdřímne má hlava,
kéž spím jak vy, drahé dívenky,
jež srdce netrápí, ni sláva.

Však jinak jest s mužem ve věku,
jenž žije pro sebe i jiné,
nemůže myslit po útěku,
vždyť myslí svou k hrobu již tíhne.

XV.

Větry skučí, divnou hudbu hrají,
o bezlisté větve svůj ladí tón,
jako chorý když volá svůj skon.
Meluziny stony divě lkají.

Tak ruší ticho, kazí vábný klid,
rozvlní pyšné koruny lesů,
plují přes ně jako stádo běsů
a do úkrytu pudí zvěř i lid.

Vpřed stále se ženou, nevědí kam,
jak den po dni v minulost se ztrácí,
jak mládí uplynou, se nevrací,
jak stáří se smrtí se blíží k nám.

XVI.

Jakou hudbu svými city hráš,
při ní harmonie s druhy dbáš?
Zdali ladíš svoji náladu,
by v akkord zněla, ne v závadu?

Zdaž na mysli máš ten silný sbor,
jenž mocnější jest ozvěny hor,
bys hlasem svým chorál nerušil,
v soulad vyzněl, v něm se utišil?

Zdaž plníš, co ti velí povel,
bys v žírném poli nebyl plevel,
bys dobře hrál tu svoji roli,
dal světu, co ti srdce velí?

XVII.

Proč mysl má stále těká,
jak hladový kořist hledá,
ač znavená, se neklidní,
stále bloudí, neusedá?

Kam by se mnou uletěla?
Přes hory, sráze a doly?
By tam v nedohledné výši
zapomněla svoje boly?

Snad chce spěti za vidinou,
již štěstím někdy zoveme?
Za tím štěstím, pro něž slepě
i ve zkázu se vrhneme?

XVIII.

Mraky žírnou zemi vlaží,
slunce světlem svým ji blaží,
símě v život nový budí,
tvorstvo v mocný rozmach pudí.

Bouře živlů svojí zlobou
život ruší změnou mnohou,
jako vášně dobro kazí,
živly tvory vzrostlé maří.

Tak svět sebe vyrovnává,
živé smrti zmařit dává,
a jak hasí oheň vodou,
zapomíná svojí dobou.

XIX.

O samotě a zamyšlen
slyším každý šelest a zvuk,
cítím i srdce svého tluk.
Sám v sobě dumám, zarmoucen.

Však co to? Zde v té samotě?
Čí zvuky se přiblížily?
Proč jste mne tak vyděsily?
Proč rušíte mne v dřímotě?

Tak zírám ke dveřím chtivě,
zlý či dobrý – přivítám tě.
Snad teď bude po samotě!
Vichr dveřmi bouchl divě.

XX.

Má kniha přede mnou leží,
v ní obracím za listem list,
myslí mou mládí mé běží,
a hledám, zdaž který byl čist.

Maně mi přijde na mysl,
jak by čistým mohl býti,
vláčet se trudným životem
a chtít v něm nevinně žíti!

Jak chudým bych v přírodě byl,
bych podle své myšlenky žil,
nic neslyšet a nevidět
a nežít, co v potu jsem sil.

XXI.

Radost v štěstí pohleděti,
smavou uzřít jeho tvář,
v stínu jeho pookřáti,
obdivovat jeho zář.

Žal když ránu rozjizvuje,
v náruč vrhá bolestem,
blaho opět zahojuje
něžným svojím šelestem.

Jak když v teplé záři slunce
roste vše a prospívá,
ve blahu si tvoje srdce
rádo s jiným zazpívá.

XXII.

Pošmurný byl, deštivý den,
beze vší přírodní krásy,
přes tu chvíli se lilo jen,
slunce jsme nezřeli jasy.

A mraky nízko ležely,
zem přejala z nich vod tíži,
chmurně za sebou běžely,
jak boly když k nám je víží.

Snad se o lásku dělily
s zemí, ji objaly v náruč,
by štěstí s bídou plodily,
jež stejně se milovat nauč.

XXIII.

Jak byl bych rád, být dobrým sám,
a dobrým by byl celý svět!
Zlámanou větev uhlídám,
na níž byl plodným každý květ.

Zlomena velkou úrodou,
plodů bylo na ní příliš,
pravdu to značí ubohou,
již lámanou stále vidíš.

Tak beru si příklad z toho,
příliš dobra není v světě,
ani pravdy, však zla mnoho,
vždyť lež, bída všudy kvete.

XXIV.

Libý vánek, pocit blaha
když tobě srdcem zachvívá,
v mysli tvé když jasná dráha
budoucnosti se otvírá,

ve snu zříš-li jarou sílu,
jež vábí tě a žene ven,
ty pocítíš v sobě víru,
že nezříš klam, že nesníš sen.

V mžiku však zaskučí bouře,
chce strhnouti tě ve svůj vír,
povol slzám, vyplač hoře,
a po pláči zři v dálce mír!

TKLIVÉ CHVÍLE

Mračna.

Mračna šedá v bouři se valí
a ženou se, jak hnána zlobou.
Co jest v nich, že pohled tvůj vábí,
že sleduje běh jejich oblohou?

V nich válet vidíš hory různé,
jak těžké sny v své hlavě plouti,
jež míjejí jak tvé plány luzné,
jež prchly, když jsi chtěl je kouti.

Když zříš těch mraků honbu divou,
zda hádáš pouti jejich cíl?
V nich vidíš poměr s poutí živou,
jak hnána vírem vášnivých chvil?

V těch výšinách když sleduješ boj,
k vzdušným horám upínáš svůj zrak,
zdaž příklad si z nich bereš, by roj
strastí se přehnal, jak byl by mrak?

Starý párek.

Za pošmurných večerů,
po deštivém, chmurném dni,
brzo sednem ke krbu,
pod mraky dříve se tmí.

Tu stařeček s družkou svou
o dálných vzpomínkách sní,
od mládí co zažili,
až se pod tím paměť tmí.

Co že tu strastí bylo!
Hlavu ve dlaně klade.
Když o dětství se snilo,
slza se v oko vkrade.

A unaven a sláb rce:
„Slyš, jednou jest dosti žít,
jsem syt, chtěla bys se mnou
dnes spolu na věčnost jít?"

„Chtěla bych, avšak počkám,
až pěknější bude den,
že pošmurno dnes, teskníš,
času dost pro věčný sen!"

Mlha.

Za podzimního jitra,
když zima již se blíží,
tu uzříš, jak v dolinách
se mraky k zemi níží.

Když slunce na své pouti
s jasem v jitro vypluje,
mrak mlžný vznese k sobě,
jej zvolna rozptyluje.

Tak i tvého bolu tíž
se rozplyne svým časem,
zrak tvůj k slunci vzhlédne výš,
a tvář ti vzplane jasem.

Klid a vichr.

Na klidné jsme moře vypluli,
v malé lodičce, s párem vesel,
s milkou jsme se plavbou těšili,
já laškoval s ní a byl vesel.

Mírný vánek od břehů nás hnal,
až v šedé se nám ztratil mlze.
V tom vichr vlny douti se jal,
dívce strachem vytryskly slze.

Já všemožně jsem napial síly,
bych zmohl vzbouřených vln vzdory,
však vichr změnil je ve víry,
zpěněné nezdolal jsem hory!

Po strašlivé a hrozné noci
mne vichr s vrakem na břeh hodil,
ztracenou lásku a své štěstí
já marně v světě dodnes lovil.

Po koncertu.

V myšlenek tůň jsem se hroužil,
libý zvuk se k srdci mému
jako z vábné báje blížil.

Chvíli jsem se smál, zas toužil,
k nebi modlitbu vysílal,
dech vzpial se a zase nížil.

Zpěv ptactva, potůčku klokot,
dívenky žal i laskání,
ruch tance, pojednou vzlykot.

V mém srdci se struny chvěly,
jak ozvěnou by laděny,
těšily, žal konejšily.

A co zbylo? Pryč je krása,
jen tíseň mi v srdci zbývá,
když zpěv ztichl, nic nejásá.

Nemocná.

Smutná, na pokraji usedá lože
a na mrazné se v oknech dívá květy,
tvář její pobledlá a plná hoře, –
co vyhlíží sobě, snad jiné světy?

Co hledá v dáli? Co myslí jí tane?
Snad čísti chce, proč tíží ji okovy?
Kdy že síla se jí vrátí? Kdy vstane?
Kdy mne zas „Pojďme se projít" osloví?

Proč jí, dobré, byla svoboda vzata?
Proč vadnou jí tváře jak listy růže?
Vždyť žila život, jak byla by svatá!
Kde jest ta moc, jež k zdraví jí pomůže?

Snad jaro, jež přírodu k žití budí?
Snad slunce, jež životu dává cenu?
Snad štěstí, jímž někdy blaží se chudí?
Kéž moc života uzdraví mou ženu!

Slzy.

Slzo, roso mého srdce,
jak skvíš se, jsi snad drahokam?
Co že z tvého lesku šepce,
zda skutek, pravda nebo klam?

Jsi kouzlo snad, že oblevíš
srdce, třeba bylo tvrdé,
a ozvěnu v něm vyloudíš,
jíž zvlhne i oko hrdé?

Kéž bys, klamná vzdoru slzo,
jež rveš mé srdce bolestí,
již ztratila lesku brzo,
vyzněla v dáli v nezvěsti.

Však, ty slzo žalu, bolu,
já z tebe cítím lásky květ,
jenž vyzvedá dobré z kalu,
nadějí vede v lepší svět.

Času dost.

Jaro budí se v přírodě,
v přenádherný šatí se lesk,
klidným v to pohlížím okem,
v srdci mém se ozývá stesk.

Jaro v mém vlastním životě
uplynulo dávno již pryč,
v mysli vidím již hrobníka,
jak připravil pro mne svůj rýč.

Tu zřím starého oráče,
jak v poklidu obrací zem,
v tom slunce z mračen vystoupí
a smutný můj rozplaší sen.

Vzpomenu sobě na jeseň,
na strom, jenž plný jest plodu,
nezralé mé že ovoce
času dost spěti do hrobu.

Matčin hrob.

Malý a obdélný kopeček,
jenž rouben jest zeleným drnem,
toť matičky mé jest hrobeček,
jejž zalévat chodím slz bolem.

U hlavy zažloutlá pivoňka,
již dávno jsou opadlé květy,
tam dřímá šedivá hlavinka,
jež mluvila zlatými rety.

Mluvila ke mně rozkošnou hudbou,
jejíž ozvěna dodnes mi zní,
že usínám s jedinou tužbou:
„Kéž se mi, máti, o tobě sní!"

Na hřbitově.

Vy milé duše mrtvých těl,
kdož nad vámi by nezželel!
Co spí s vámi krásných květů,
jež k nám hledí z jiných světů!

Co myšlenek krásné zdoby
kryjí tyto tiché hroby!
Co lásky zde a pilnosti
sen dřímá s vámi věčnosti!

Co nechali jste zde bolu
a kolik sladkých vzpomínek, –
zlé nechť o vás zapomenu,
jen dobré sváži ve vínek.

Lásku, kterou jste nám dali,
my v kytici jsme svázali,
a ozdobíme jí váš hrob,
tak vzpomenem si vašich dob.

A ze semene vděčnosti,
jež láskou jste v nás zasily,
nad ztrátou vaší v žalosti
nám slzy zraky zalily.

Vzpomínka.

Do minulosti, v dáli,
vzpomínka moje letí,
posledně svými rety
jak děla: „S bohem, děti!"

Ta stále slyším slova,
jak za dávných oněch dob,
kdy s námi se loučila
máti, než našla svůj hrob.

V té chvíli srdce chví se,
v hlavě cítím touhy tíž,
kéž bys, ó, milá máti,
byla mně opět blíž!

A hlas tu slyším z dáli:
„Proč touhou srdce tížíš?
Což necítíš na sobě,
jak kvapem se mně blížíš?"

Trp, jak můžeš, raděj.

Pohlédni ven do světa
a chtěj jen to slunce zřít,
ten vzhled sílu naskytá,
třeba trpěl, bys chtěl žít.

Když zoufalství tě svírá,
a vidíš jen temnou noc,
tu dočekej se jitra,
naděj přijde na pomoc!

I když by zašla naděj,
pak sám budiž hrdinou,
a trp, jak můžeš, raděj,
by den byl ti hodinou.

Mrtvé ptáče.

Náladu v duši mám skrovnou,
jako když chmury mne tíží.
Krajinu přehlížím rovnou,
jak mraky k zemi se níží.

Tu vidím ležeti v trávě
krásných barev mrtvé ptáče,
uložím je v malém hrobě,
oko zvlhne a zapláče.

U cíle již z dalekých cest,
u hnízda svého jsi klesl.
Já také chtěl přeletět svět,
radš ztichnu, aniž bych hlesl!

Elegie.

Z dávných dob uplétám řetěz vzpomínek,
ze zašlých slastí, probuzení, bolu,
zklamaných tužeb. Vše váži ve vínek.

Jak svazoval bych planou růži s trním
a kolem ní vázal chudé bodláčí.
Však vykrášlím jej, jak nejlépe umím.

Taká kytka bude, jaké jest žití,
v němž pochybení víc než zdaru bylo,
samý to plevel bez vonného kvítí.

Nechť bez vůně; jen když krásná bude!
Vždyť té krásy dosti ve všem světě,
i v tom, když dudák na své dudy hude.

Smrt a věčnost.

Smrti, ty věčná záhado,
proč živé má tě nerado?
Proč se bojí každý tebe,
byť i tebou měl vjít v nebe?

A přece s námi musíš být!
Vždyť nemožno nám věčně žít!
Kdybychom zde věčně žili,
věčností se usmrtili.

Co tobě padne do moci,
do věčné zachází noci.
Co ruka tvoje uchvátí,
věčnost již více nevrátí!

RŮZNÉ DOJMY

Josefu V. Sládkovi.

Ba, pravdu máš, dobrý Sládku!
Proč se bát věčného spánku?
Snad mír že nese nám a klid, –
však kdo z nás věčně chtěl by bdít?

Po té trapné cestě světem,
jímž tak rychlým spějem letem,
již ztrmácena křídla jsou
a ráda v klidu spočinou.

V pokoji své složí údy,
v místo země, jež jest všudy,
by povždy trval širý svět
a po nás jiný pučel květ.

Vzpomínka na Jana Nerudu.

Opustil jsi nás, již dávno tomu,
setlelé snad již tvé bude tělo,
však duše tvoje nám dodnes září,
světlo její dosud nesetmělo.

To světlo tvé svítí v naše srdce
a hřeje, jak ze slunce by bylo,
nám vzor tvůj jako pochodeň svítí,
když chabostí nám se zastínilo.

Paprsky svými tak život vzbouzí,
že roste vše, zraje a se rodí,
cit písní napsaných pro nás tebou
v nás sílu pro další zápas plodí.

Za svobodu, k níž jsme se zrodili,
a za právo k žití a k řeči své,
vždyť chomout cizí, jejž nám vhodili,
nesrostl s námi, cizí není mé!

Za L. J. Paldou.

Jak trapných jsem zažil dnů,
co hrůzných jsem vysnil snů,
však vždy jsem dočkal jitra,
doufal, líp bude zítra!

Jitro vzešlo mlhavé,
tma v poledne jak v noci,
bolest souží nitro mé,
v zoufalství padám moci.

Již vytryskly mně slzy,
místo zpěvu zalkal vzlyk.
Kde's naděje? Pospěš brzy,
bych tě na svá prsa stisk!

Však, naději, kam's zašla?
V tvém místě v hvězdném roji,
kde hledal jsem pro jiné,
dnes nenalézám svoji...

Velikánům.

Proč vám až po smrti
vzdávají té slávy hold?
Proč za života se mstí
a váš sobě berou žold?

„Jim nediv se! Ti braši,
jak za živa z nás tyli,
teď v záři skví se naší,
by sebe oslavili!"

Dědictví.

Ty svoje dobré bohy jsi měl
a půdu rodnou jsi vzdělával,
ty věřil jsi, co druhu jsi děl,
co bylo jeho, mu nechával.

Až přišli ve znamení kříže,
na nějž boha svého přibili,
tu bohy své srazili níže,
nad hlavou tvou meče skřížili.

A sebrali vše, co bylo kde,
zanechali ti boha lásky,
od těch dob pak berou všechno tvé,
krev, řeč, statky, jen ne tvé vrásky!

Peníz.

I.

Tehda byl jsem děcko ještě malé,
když první peníz byl mi nabízen,
spatřiv jej, já obrátil se náhle
a ve tváři byl jsem uslzen.

„Zde pohleď na něj, může býti tvůj,
dříve však hubinku mně za něj dáš!"
„Nechci, nedám! Nech si peníz svůj,
špinavý nechci, když nový nemáš!"

Tu nový peníz strýc z kapsy vyňal,
mé srdce radostí zajásalo,
kolem krku jsem jej vzal a zlíbal,
oko se mi blahem usmívalo.

Jaká to hloupost v tom chtění dětském,
jak ten lesk jeho špatně ocení!
Myslíš, že chytřejší jsi snad věkem,
když peníz pochlebkem se vymění?

II.

Peníze schované v staré truhle
často jsem vídával máť přebírat:
„Ke křtu ti kmotra dala ten tuhle,
kmotr přišel tento do vínku dát.

Dva tyto mám po babičce tvojí,
sama již nevím v jakou památku."
Tak často jsme se spolu těšili,
vždy znovu slyšel jsem tu pohádku.

A tak s lety nám přirostly k srdci,
jako milá kytička pomněnek,
jež chránit budeme až do smrti
pro naše štěstí, blaho vzpomínek.

Děti hladoví a nouze v domě,
kde na jídlo těm malým má vzíti?
Tu na ně se dívá máť posledně,
ji smutnou vidím ke kupci jíti.

III.

Zlatý dukát v hezoučké škatulce
za škamnami prošel rukou dětí,
jaké to vzdechy v malé dušičce,
kéž mohl bych tě zas uviděti!

Tužné se napialy dětí síly,
jeden přes druhého se snažil,
jako běžci jsme se rozletěli,
až jednoho po druhém jsem srazil.

Velká slavnost ukončení roku,
sbor učitelů, dětı shromážděn,
mně dukát s pochvalou vtisknut v ruku,
já štěstím domů byl jsem unášen.

A mát moje také šťastna byla,
snad ještě šťastnější nežli já sám,
v zlatky prosté dukát vyměnila,
štědrost s veselím byly hosty k nám.

Takový by měl být literát.

Úsměv na rtech ve smutku nosit,
místo bolu jen se pousmát,
útěchu v bolest srdce trousit,
v zklamání si o úspěchu zdát!

Zřít mnoho pravd a zřít je všude,
s bídou i s rozkoší sobě hrát,
chválu mít, ať kdokoliv bude, –
takový by měl být literát!

Jak chtěl bych žít.

Když náš šašek v mladých dobách
v panáčkové komedii
po raubířských ztišil hrůzách,
vzbouřil smíchu melodii,

tenkrát v dětství již jsem si přál,
míti dar jak ten Kašpárek,
bych všechny smutné rozesmál
a dal jim úsměv za dárek.

Milé bylo nám, když vkročil,
jak každý z nás se rozesmál,
svou rolničkou když zazvonil
a čerta vtipem rozehřál.

Usmát se v osudu těžkém,
i do bolestí vetkat vtip,
v rakev ulehnout s úsměvem,
tak chtěl bych umřít, tak chtěl žít!

Bída a nouze.

Antonínu Charvátovi.

Zrozena v světě širokém,
straní se paláců, domů,
sídlívá v chyších, jizbičkách,
v cárech a s nemocí k tomu.

Chudáka poctí návštěvou,
o suchý chléb se s ním dělí,
skývu mu vezme hubenou,
jen smutek mu nechá celý.

Někdy též potká se s jiným,
jenž nouzí poštědřen taky,
rozdělí se s ním o bídu,
vyprázdní prázdné již vaky.

Radost starších.

Václavu Kleňhovi.

Jak to mládí v dětských letech
ve hře s loutkami půvab má,
v pohádkových bloudí světech,
o cíli svém v nich sobě zdá,

velcí zase radost mají,
jež přivádí je v mládí zpět,
když v žertu se dobírají,
vtipu svého si házejí květ.

V klidu, rmutných bez starostí,
raracha se v náruč dají,
vytknou sobě vady, ctnosti,
blahem se jen usmívají.

Vyměněná láska.

Housle staré, zahozené,
jež věky šedý kryje prach,
zasteskly si pohozené
o dobách zašlých, libých hrách,
kdy veselily mládež jarou,
ji vábily ve křepký roj,
kdy krev i starou omladily
a strhly zas ve vášní boj.

Skryté housle našel hudec,
v ně struny napial, sladil v tón,
směle zajel jeho smyčec,
zas loudil jásot, žalu skon.
Jak kouzlem jat, s duší zahrál,
ve tváře mu slze tryskly,
pousmál se, své vzal housle,
je zvedl, – již o zem třískly!

Vzpomínka na chrám sv. Barbory v Kutné Hoře.

Na strmé skále, nad úžlabinou,
jak šedých křištálů tam les by stál,
skvostný to hrad, jenž zbudován bohu
a nádhernější, nežli sám měl král.
Dílo předků, před nímž kloní šíji
dodnes dědicové pozdních věků,
jejichž zraky v obdivu tu vidí
velký poklad minulosti vděků.

Pod chrámem se potok skalou řine,
věků proud v les křišťálů se vine,
zlý nečas řádí v něm i úpal, mráz,
časem jej oděl v kůry šedé jas,
od níž odlesk paprsků se sluní
a mech v stínu roste u výsluní.
Zákon tíže směle jest tu luštěn,
na sloupoví krov se stropem spuštěn,
žebra hrdě v korunu se vzepnou
a ve věnec svorně v středu střetnou.
Zda věříš oku, když hledíš v loubí,
že sloupy s hlavní lodí se snoubí,

jak panice by zlákal tanec vil,
je obdivem zde v kámen přeměnil?
Ký to pocit zavane zde myslí tvou,
když fantazií tou mrtvou kráčíš?
Co mluví k tobě? Zdaž jí rozumíš!

Jaké nadšení, obdiv tě jímá
zde ve hrobě těch zašlých věků krásy!
Ještě dnes cítíš ten život tvorby,
jejž zde staletí svírají pásy,
když zříš na všeliké ty netvory.
Pohleď na hutníků sochy tvrdé,
jak štíty chrání, na svůj úděl hrdé,
tu obdivuj se zas těm krabům smělým,
jaké řady plazí se po žebrách,
jak nad okny se pojí v kytice
a po jehlancích vzhůru se plazí,
až na koncích se slezou v růžice.

Snad místa ta pro ztracené duše,
jež zde na světě byly zhřešily,
by v těch krabech nalezly svá místa,
za hříchy po věky se plazily.
Jak závratné jsou okenní kružby,
jež zašlým věkům dodnes co družby

jich umění svou krásou hlásají!
Jak v skupinách hvězd řád každý jiný,
i zde vše se různým tvarem pyšní.
Cítíš, jak by líbaly tě rety
minulostí svou, ty mrtvé světy.
Omámený polibkem tím váháš,
zraky protíráš, s podivem zříš,
pro koho že baldachýnu těch skrýš?
Na koho kapala by rosa, déšť?
Proč tu v každém koutě jejich klenba?
Světce snad ta místa čekají,
kterých do dnes pro ně nemají?

Než spějme, za zábradlím projděme, –
jak u královských staneme zde trůnů
a pohlédneme v blízkou krajinu,
kde haldy jen lze mrtvé zříti,
bez zeleně, života, kvítí.
Bez citu nám mrtvé škváry svítí,
jichž neoživí více pouhý stín,
jejž sešle na ně časem s výšin mrak.
Tož povznes raděj, poutníče, svůj zrak
a vzhlédni zpět na staré mistrů dílo,
kde více nežli v haldách jesti živo.

Pohleď v ten smích, na ten ptačí zobák,
jenž orlu patří, nosí jej však býk,
proč ryba má chlupy, parohy pták,
podivný věru to ozdoby zvyk.
Zde v síni pod nádhernou tou klenbou,
za řadami pyšných, velkých sloupů
odpočinem a oddechnem sobě,
vyslechneme hrobové to ticho,
jež velebně se rozkládá kolem.
Ni vánek vzduchu, známky života,
však přece, – pohleď vzhůru na ptáče,
jež u stropu krouží mírným letem.
Zabloudilo ve své zvědavosti?
Nejsme zde tu sami se svým bolem!
Jaký asi v mysli své měli cíl,
kdož budovali zde mrtvou krásu?
Co má říci nám ten pomník hrdý
umění a práce zašlých časů?

Tu chvějným pocitem pohlížím zpět,
jak s hory bych zřel v tůni hlubokou.
Jak tajemný byl doby té již svět!
Když v mysli hloubám do dávných těch
dob,

tu vlastní svůj před sebou vidím hrob.
A vděčnost se ozve, můj hlas se chví,
na umění starém když oko tkví.
Stavěli tenkrát pro vyšší cíl,
či zisk – jak dnes – jim cílem byl?
Jaký že byl účel tohoto chrámu,
snad tehdy lepší byl, než bývá dnes?
Místo pro lásku, ne místo mamu?
Marno se pouštěti v záhad těch les...

Štědrý večer.

Hlahol zpěvu se řine z dětských hrdel,
z roztoužených zraků radost plápolá,
sbor cherubínů slétá se svých sídel,
k vánočnímu holdu dětský zpěv volá.

Sem vzatá jedle, jak v pohádce lesů,
se nádherně dnes vyzdobená pyšní,
obdivována zpěvem dětských hlasů,
ve všech krásách, jež dětská mysl vysní.

Jak rozkošno v té velké, světlé síni,
jak každému srdce radostí buší,
a spokojenost září z těch, kdož nyní
dárci tu byli, – jak štědrost jim sluší!

Dozněly zpěvy, pohleď v milé zjevy,
v rukou jich dárečky a ruměn v líci,
chlapci koníky a panny zas děvy,
zlaté ořechy a voskovou svíci.

Již k domovu se rozchází drobný svět,
radostí naplněn, s rozkoší v hrudi,
jak blahé jest pohlédnout v mládeže květ,
jak milé to starým vzpomínky budí!

Tu chlapec s děvčátkem vychází s dárky,
jak jimi teď otřese mrazivý vzduch!
„Vraťte se, dětičky, pojďte zas zpátky!"
tak volá je stařečka laskavý zvuk.

„Něco mám pro vás, co nemají jiní,
zde máte botky, tu zimník a šaty,
teď ať si zima je, třeba i jíní
na šále mrzne, jen dobře buď spiatý!

To máš vše za píli, že's dobrý byl hoch,
buď vzorným vždy příkladem, svého si hleď!
Ač chudý, vše lépe než jiný jsi zmoh',
jen pokračuj tak, bys sebe v světě zveď'!"

Oděje je od hlavy až k té patě,
utrhne ruku, již děti celují.
„Už jděte, děti, jděte ke své chatě,
a matce vaší svůj pozdrav sděluji."

Jak spěchají domů nadšení blahem!
Jak teplo jest a měkce v novém šatu!
Sousedův chlapec potká je pod svahem.
„Kam jdeš, Františku, že's v takovém chvatu?"

„Pojďte s sebou! Jdu do vsi na koledu,
přineseme hojně nadílky domů,
nebojte se, vždyť já vás nezavedu,
dostanem všeho, rádi budem tomu."

Zašli do vsi a dále do dědiny,
koledu zpívali a brali dárky,
nevěděli, jak uběhly hodiny,
a zapomněli, že čas jíti zpátky.

Dárků jim daroval mnoho lid štědrý,
že měli chudáci domů co nésti.
Volně jdou ku předu, večer již šerý,
tu odpočinou sobě na rozcestí.

Nebe se stahuje pod šeré mraky,
sníh padat začíná, sype se hustě,
Anička s Františkem bědují strachy,
Jeník je s rozumem v uherské pustě.

Stále padá, již silně na zemi leží,
šerem na cestu není již viděti.
Těžko se s břemenem ve sněhu běží,
pro odpočinek zříme je seděti.

V hromadě, jak by to v hnízdě ptáčata,
tulí se k sobě, sníh je přikrývá,
však není matky, která mláďata
před zlem chrání a ve strasti těšívá.

Již pláčem znavené tiší se hlasy,
šatečky tvrdnou a plny jsou sněhu,
a vločky sněhové zdobí jim vlasy,
mráz s vichrem ve svém je uspává běhu.

A ticho vánoční kolkolem leží,
tmavou nocí svítí třpytná sněhu tíž,
jen zajíc tu a tam hladový běží,
děti ve spánku jdou snem k domovu blíž.

II.

Pod Krkonoši ve krajině chudé,
kde těžkou prací lid živí své milé,
léto kde krátké jen, se zimou trapnou
do chatrčí zvou bídu neodvratnou.

Malá chyše, vetchými krytá došky,
jizbu chrání před sněhovými vločky,
vnitř malým oknem slunce skoupě hledí,
že samo snad se za tu nouzi stydí!

Podlaha je z hlíny, stěny z podvalku.
Večer ozařuje světlo z kahánku.
Kamínka malá z rezavého plechu
spoře jen hřejí ze suchého mechu.

Kolem nich hejno capartů si hraje,
děťátko malé z prsu matky ssaje.
Chudák, sama chorá z bídného žití,
ještě v nouzi to nevině své sytí.

Proč že od rána nejdou domů děti?
Bolně se štědrý večer bez nich světí.
„Těch maličkých radost teď musím odbyt.
Však ani pro ně není toho nazbyt!"

S citem lásky matka drobné zve děti:
„Dnes najezte se jednou do sytosti!"
S bolem shlédne u stolu prázdná místa,
kde nikdo nesedí, kde miska čistá.

Otec je v cizině a mých dítek dvé
kam podělo se? Bože, proč stíháš své,
proč osud svými strastmi nás nemine?
Kéž bys vzal ten kalich ode mne nevinné!

A podělí je všechny malým dárkem,
blaženým pozoruje při tom zrakem.
Kus perníku dostane každé z malých,
nevině řehtačku do rukou hravých.

Zvící dětské ruky každý štědrovku,
jablko, ořech a sušenou hrušku,
malý dřevěný panák malovaný,
i Mikuláš vylezl uschovaný.

Frantík dostane starý míč,
jenž loni byl mu darem již.
„Pojď sem, Bohouši, jak tobě sluší
čepice a teplé její uši!
Alexovi z jupky kabát,
jak mu padne, je jak švihák!"
Tak všechny dárkem podělí.
Letos chudý byl Ježíšek,
příště vám více nadělí.

Uloží je v chudé lože,
pokryté slaměnou stlaní.
„Spěte blaze, moje děti,
chudý byl pro vás štědrý den,
jaký já však budu míti
neblahý o svých dětech sen!"

A přes tu chvíli roští v oheň klade,
ve ustaranou tvář se jí slza krade.
„Pověz mi, bože můj, kde jsou mé děti!
Kde beze mne štědrý večer světí?

Snad tresceš mne za mé hříchy, ó bože!
Bych rvala sobě vlasy místo lože.

Ó Pane! vybav mne svojí pomocí
a raději potrestej mne nemocí!

Jak byli by propadli v tu zem!
Ó, kéž by to byl klamný sen!
U známých jsem všady byla,
nikde o nich neslyšela.
Snad nechytli je cikáni?
Ach, jak by byli smýkáni
tím širým a nuzným světem!
Kéž osud zlý jim nebrání,
zas se mnou dá jim shledání!"

Nepohoda venku, hustě padá sníh,
z chaloupky vedlejší ozývá se smích.
Z dálné věže na půlnoční zvoní zvon,
jindy ku požáru by to hlásal shon.

„Ach, kéž bych též do kostela mohla jít,
za dětí návrat šťastný se pomodlit!
Však doma modlitbu mou též uslyší,
bůh dobrotivý snad mne neoslyší!"

A v těžkém tom bolu odlehčí jí pláč,
lká a slzí, vypláče se, jest jí snáz.

Tu rolniček zvuk z dálky již se řine,
kmitavé světlo svítilny se mihne.

Volný koní z dálky slyšet je klus,
již blíže vrže po zmrzlém sněhu vůz
a zastaví u naší chudé chyše.
„Nu, vylezte již, děti, z té skrýše!"

Máť uslzená dítky v náruč bere
a k vozkovi se s díkem vroucím dere.
„Zaplať vám pán bůh za vaši dobrotu,
kde pak jste sebral tu moji drobotu?

Již jsem o ně byla strachem celá pryč,
ztrácela jsem naděj, že se vrátí víc.
Však počkej, vyplatím toho nezbedu!"
„Nezlob se, máti, neseme koledu!

Koláče, buchty a peníze taky,
potěžkej, jak plné neseme vaky!"
Navrácených dítek líbá máti líc
a v chudobné chyši jest radostí víc,

nežli v nádherném paláci boháče.
„Ztište se, dítky! Snad malé nepláče?"
A venku již přestává padati sníh,
v naší chyši stmělo, chudých život ztich.

Božena.

Krásný, letní, jasný večer,
měsíc hrdě na zem svítí,
hvězdami jsa obletován,
klidem blaží naše žití.

Za stolem pod nebes báni,
košatými krytém duby,
hospodář se ženou sedí
v zpomínkách na zašlé trudy.

Na děti, jež jsou v cizině,
zda rodiny zdrávy mají,
kdy opět přijde blahý den,
ve zdraví se uhlídají.

Jen Boža jim zbyla doma,
k ošetření i pro radost,
však i ta jim nezůstane
pro krásu svou a pro jarost.

„Poslyš, muži, novinu jakou mám!"
„Dej mi raděj pokoj s tvými klepy!"
„Ovšem, u tebe si vždycky klepy zdám,
když klidné ruší tvého srdce tepy.

Než poslechni, vím, že tak nemyslíš.
Slyš! Božena naše ženicha má."
„Což to, od těch od Berouna uslyšíš;
však o pravém se jí ani nezdá!"

„Jak pak ne! Jan Bezduchů dnes večer,
zrovna než jsi s pole domů přišel,
požádal o Boženinu ruku,
miluje ji, lásky trpí muku.

Božena, doufám, snad říci si dá,
nevím, však myslím, že ráda jej má.
Jest hezký, vzrostlý, silný a zdravý,
a při tanci ráda se s ním baví.

Má pěknou a slušně velkou farmu,
matka jeho jest již příliš stará,
té práce již mnoho nezastane,
je nucen, by domů přišla mladá.

Dobrý život, vím, by spolu měli,
znám jej dobře, blízko by měla k nám,
nezbyli bychom zde osamělí
ku blížícím se kvapem šedinám."

„Díš v pravdě, co sama věříš, ženo!
Však nemine jí, co má souzeno,
a radím, marně si nelam hlavu
ji strkat do svatebního hávu.

Božka, dobře víš, je živé dítě.
Bezducha nechytí ji do sítě,
volný jest příliš, mírné povahy,
tomu diblíku nedá nástrahy."

Opětně tatík dýmku naplní,
roztržit, již dvakrát pálí vedle.
„Poslyš, matinko, sem si přisedni.
Hnedle nám všichni odejdou, hnedle!

Zdali dnes pamatuješ se ještě,
kdy já jsem ti první hubičku dal?"
„Mlč a nemluv takové hlouposti,
kdybys aspoň řekl, že jsi ji vzal!

Ale věru, ráda bych věděla,
vím, že od té doby jich bylo dost,
však se mi v hlavě všechny popletly,
vždyť byly pro bolest i pro radost."

„Pamatuji se, jak bylo by dnes,
v dolním lese dělali paseku,
já pomáhal sekat dříví v panském,
tys přišla sbírat třísky v zástěrku.

A tenkráte vás tam více bylo,
děvčat chudých z města as tuctu půl,
tu vy jste se všechny rozutekly,
když hajný přišel, vám ukázal hůl.

Já sebral jsem a schoval pytel tvůj,
abych později ti jej donesl.
Ty opodál byla's uschována,
tehdy tu první jsem si odnesl.

Ach! kde jsou ty doby zašlé,
jež vícekrát se nevrátí,
jako voda uplynuly,
když do moře se vytratí.

Jak potůček jest v bystřině
plný rybiček a ráčků,
tak mládí naše bublalo
jen v radosti a bez mráčku.

Voda jako křišťál byla,
tak čistá i naše mysl,
mládí s vodou uplynulo,
potůček radostí vyschl."

II.

Kohoutí volání spáče budí,
na obzoru svítá mlhavá zář,
šero ustupuje a se ztrácí
před slunečnou koulí, krásou všech krás.

A písně zpívá kde které ptáče,
zdrávo, s radostí vítá nový den,
v útulné chatě dospává ještě
otec a matka o svém mládí sen.

Z komína kotouč valí se kouře,
vrzání pumpy brzy uslyšíš,
drůbež se hemží všude po dvoře,
zrnko pilně ji hledat uvidíš.

Jen pes nelibost na jevo dává,
že kotě s ocasem jeho si hrá,
packou na stranu sem a tam hází,
že s myškou si hraje, se domnívá.

„Čiky čik, čiky čik,
pospěšte, slepičky!
tu máš ty, čiky čik,
pro sebe, dětičky.

Haš! Tebe nevábím,
že rozumu nemáš!
Zde starým neházím,
ať kuřátkům necháš!

Čiky čik, čiky čik,
zde máte zrníčka,
ať za ně snesete
kulatá vajíčka.

Husičky, housátka,
polezte z boudy ven,
čeká vás travička
zelená jako len."

Děvče ve kráse, jarosti mládí,
s bujným a bohatým vlasem,
jenž vlní se jí po ňadrech, vábí,
volá drůbež jarým hlasem.

A děva, z níž veselost jen srší,
škádlivost při plném zdraví,
touží: „Kéž hezky je a neprší!"
vzhlédnouc k mrakům šedým, praví.

V očích, jež žádavě k nebi hledí,
jaké kouzlo mládí v půvabu dlí,
ký div, že rozkoš v těle tak ladném
mladík jeden druhému závidí.

„Dobré jitro, máti milá,
zdaž dobře jste se vyspala?"
„Dobře, hezký jsem měla sen!"
„Tak tedy, matinko, s ním ven!"

„Nevím věru, co ty tomu řekneš,
pro mne zdál se to pěkný sen býti.
Kladla jsem tobě na hlavu věnec
svatební, vitý z polního kvítí."

„Když jsem se tedy vdávala,
kdo pak byl ženich můj přece,
kterého jste mi vybrala,
zvědavo moje jest srdce!"

„Včera's jej viděla, s tebou mluvil,
cukrovinky daroval ti k svátku,
poslední dobou rád tebe bavil,
nu, snad již uhodneš tu hádanku."

„Snad ne Jeníka Bezduchu?
To by byl ženich, ichuchu!
Tak za pecí doma ležet,
svět kol domu nechat běžet!"

„Jenom se nepřenáhli, Boženko!
Tak zlé, jak díš, to s ním přece není,
vždyť hezký jest a zdravý, milý hoch,
má farmu, jež není k zahození."

„A nač o tom tolik řečí,
rozčilení nám nesvědčí.
Nač rozbírati dál sen,
raděj mě kolem krku vem!"

A kol krku padne máti,
ji objímá a celuje.
„Matičko moje nejdražší,
jen vás mé srdce miluje!

Času dost, jsem dosud mladá,
vždyť nevím ještě, co je svět,
nejsem jako růže stará,
jsem poupě jen, jež začlo kvést."

A máti uzná za dobré
o věci raději pomlčet,
lépe bude vyčkat času,
až porozvije více květ.

III.

Vlak za vlakem ve venkovská místa
přiváží k zábavě veselý lid,
jenž přišel sem, kde příroda čistá,
stráviti v rozkoši sváteční klid.

Hudba veselá tanec rozvíří,
a kde kdo v kole vesele hýří.
Párků zde plno, mladých a starých,
samých to očí šťastných i smavých.

Jen opodál můžeš zřít očí dvé,
jež dle jich lesku bolest srdce rve.
Bezduchů Jeník, – ve tvář jeho hleď, –
proč v místě, kde vše veselo, tak zbleď?

Viz! jak oko jeho slídí v zlosti,
patř, jak křečovitě svírá pěsti,
a když hudby ryčný ukončí zvuk,
udychtěných tancem ztiší se hluk,

jak stopuje, kráčí za Boženou,
v rámě tanečníka zavěšenou,
je předběhne a znova zas potká,
zrak svůj vyčítavě s jejím setká.

Jak lehký jí úsměv kolem rtů hrál,
zase s průvodčím ubírá se dál,
a zabráni jsouce v hovor živý,
nevidí, že Jeník po nich slídí.

A opětně se druží v tance ruch,
kde honí krokem, skokem druha druh.
Zde mysl zapomene celý svět,
vždyť v srdcích pučí jaré lásky květ.

Božka, Jeníkovo dítě boží,
dnes místo lásky mu dává hloží,
tanečníka s sebou domů bere,
jak pyšně si za ruku jej vede!

„Toť matinka má a zde otec můj,
až z Chicaga tento zde jesti pán,
představili mi jej naši známí,
jichž přítel jest, jim velmi dobře znám."

Otec zakašle, rozdmychuje dým,
dí: „Matko, tot zdá se jako šprým.
Špatně se tobě sen tvůj vyjevil,
když ženich nový již se objevil!"

Máti se jen pousměje klidně
a odpoví na poznámku vlídně:
„Nu, víš, člověk neuhodne všecko,
holka mladá, jak marnivé děcko!"

Dni plynou, svátek dostaví se zas,
Boženě v očích rozsvítí se jas,
očekává, přislíbil, že přijde!
Přes tu chvíli ven vyhlížet vyjde.

A koňmo již přiklusá z města pán,
jenž sedláku za vzor můž býti dán.
Švižný jako prut, napálená hlava,
černé vousky, tvář bledá a smavá.

Doutníků několik jí dá v ruku:
„Pro vašeho jsem přines' tatínka,
a pochoutky pro vás a matinku,
by pro mne zbyla vaše vzpomínka."

„Tati, necháš mně osedlat koně?
Projedem' se chvíli spolu volně."
„Ač nerad, dnes tobě svolení dám,
ať pozor dáš si, to ti povídám!"

Pěkný pohled matčině se zraku
skýtá, když za nimi hledí v dálku,
Na bujných koních dvé tak švižných těl,
krásnější párek bys hned neviděl.

„Ženo, mně nelíbí se jeho zrak,
nevím proč, však dostávám z toho strach,
Božka nevině, na něj hloupá."
„Neměj strachu, ta s láskou je skoupá."

A pozdě k večeru zpět se vrací,
měsíc s hvězdami svítí jí v cestu,
kůň zpocen a se svěšenou hlavou
zpět Božu přináší co nevěstu.

„Proč tak dlouho se nevracíš domů?
Proč tě nepřiveď', když odvedl tě.
Jakou to tesklivou mám předtuchu,
že se o tebe obávám, dítě!

Měj se, Boženo, měj na pozoru!
Slovům jeho nepřikládej víru,
Ten člověk kraj již uviděl světa,
u takových štěstí nerozkvétá."

„Byl by mne přivedl jistě domů,
však věru co řekli byste tomu?
Jeník Bezduchů, s ním mladíci tři,
hleďte, jak kůň ještě nyní větří,

sledovali nás koňmo, že lesem
jsem se bála, aby domů jel sám,
obrátili jsme proto zpět chvatem,
toť příčinou, že nepřijel sem k nám.

Marné, tatínku, obavy máte,
on věru dobré, zlaté srdce má,
co mně toho všeho napovídal,
až se mi srdce z toho rozplývá.

Jest mladý člověk, jenž zná způsoby,
a jak zachovat se dvorně k lidem,
On hodně naučil se ve světě, –
jak důstojně o všem mluví s klidem!"

*

Čas se krátí a blíží se zimě,
s polí se sváží úroda, símě.
Dne ubývá a noci se dlouží,
Božena chřadne, srdce ji souží.

Dopisy výměnou vzlétají dál,
milencům skryté sdělují city.
Ondy se tatík pod vousy zasmál
a plán již ve hlavě choval skrytý.

Tak dopis jeden do rukou dostal,
v úkrytu přečet', se zatřás' a zbled'.
„Ženo, již více to nezastavíš,
z domova do služby dostat ji hleď.

Blíže něho sama vše spraví,
u nás zármutek srdce jí zdáví.
Nebyl bych řekl, že s tímto létem
Božena přestane býti květem."

IV.

V městě velikém, v tom hluku, roji,
kde více než dobra jest neplechy,
kde úskoky lháři, vrazi strojí,
kde z nevinných činí si výsměchy,

Božena stojí s nevinným citem,
jak zbloudilec cestu lesem hledá,
s trpkým zklamáním v životě skrytém
klesá tu, bolem zoufalým bledá.

S pláčem, lítostí důvěry želí,
on jí nemiloval, vždyť měl jich víc,
pohrdání, výsměch na ni zejí,
dříve byla mu vším, dnes není nic.

Studem se rdít musí, jí bledne líc,
trpký z kalicha pije svůj osud,
podvodníka v mysli nechce mít víc,
zašla by raděj v kraj světa odsud!

Ač s žití byl setřen pel líbezný,
jak růže snad svůj zase uzří den,
vše čas spraví, hojitel útěšný,
jak všechno by jen bylo smutný sen.

Bolest chce zapomenout, stůj co stůj,
když není on, tak jest jich zde více.
Některý může snad přece být můj,
v světě jich plno jest, na tisíce.

Oblékne na sebe veselý kroj,
vrhne se v zábavný rozkoše roj,
růži kdo trhat chce, k trní musí,
jak dříve on, ať jiný teď zkusí.

Zalíbí se růže krásou svojí
jarému muži: „Chceš býti mojí?
Chci opatrovat tě jak růže květ,
chceš-li pro mne jenom ve světě kvést?"

Růže se skloní, ovane vůní,
jej obestře krásou a blahem svým,
on pílí péče ořeže trní
a v náruč ji vezme: „Jsem na vždy tvým!"

Čas letí svým směrem ku předu vždy,
čas přijde i tvůj, ty nezvíš však kdy.
Čas nosí v lůně dny krásy, bouře,
radost, zklamání, slasti i hoře.

Co nepřišlo včera, dnes může být,
však ve slasti jenom nebudeš žít!
Svět brzy může poslati vraha,
jenž zadáví ti květ tvého blaha.

V.

V hostinci v postranní ulici,
kam nezaléhá víc městský ruch,
se schází lid v pestré směsici,
domů jda z práce se druhem druh.
V síni to velké s nízkým stropem
rychlým slouží hostům krokem
žena, v květu ještě mladých let,
jíž se však bolesti dotkl ret.
S úsměvem vítá, tu se loučí.
„Zastavte se zas u nás k lunči!
A karty snad si zahrát chcete?
Zde jsou, ať všichni vyhrajete!
Ne o peníze, spíše o čest!
Snad nechcete zde přes noc zůstat?

Jest čas, páni, světla shasnout!
Nechtěla bych dát se stihnout,
přes čas otevřeno míti,
jen při stole vašem bdíti."
S posledním pak hostem zavře,
však ne, by spánku znala klid.

Jí úží se, tísní hrdlo z hoře,
a dlouho bude čekat, v pláči bdít.
Čeká do hodiny ranní,
nedaleko do svítání.
Tu konečně zaskřípe klíč,
ona vzdálí se a spěšně lehne,
však v pláči neusne již víc,
bez spánku se jitrem k práci zvedne.

K polednímu teprv vstane
pozdní tulák noční.
„Kdy's přišel ráno, Pavle, domů?"
„Co ptáš se zase, u všech hromů!
Však slyšela jsi jistě klíč,
byly dvě bez mála pryč."

„Poslyš, Pavle! proč si kazíš zdraví?
Za pár hodin v městě se to spraví.
Na jedné straně se dře a šetří,
jinde však utrácíš za dva, za tři!
Když chtěl jsi ženu sobě brát,
měl's kamarádů zanechat.
Musíš přece povoliti v něčem.
Obrátit čas je, bys ušel řečem.

Divné věci dochází mi k sluchu,
možné vše ve velkoměstském ruchu!"

„Ph! Nač si děláš jaké obavy?
Mně nedopřeješ žádné zábavy!
A zanech již toho kázání,
beztoho jest mi to k zasmání.
Vždyť dnes budu doma zase,
více nepřijdu po čase.
Teď však již se na mne nehněvej
a s úsměvem se zas podívej!"

„Pavle, pro vše prosím tebe,
zachraň mě a zachraň sebe.
Musíš změnit svoje žití,
mám-li šťastná s tebou býti.
Proč hodným byl's krátký jen čas?
Ó, kéž bys dobrým byl teď zas!
Pohleď na mne, jak se soužím,
po lepších dnech marně toužím!
Vždyť nespala jsem celou noc.
Ty mně máš, Pavle, vypomoct!"

„Boženo, utiš se, jinam zas miř!
Zapomeň, drahá, a se mnou se smiř!

Nebylo zle, by nebylo zas dobře.
Vzhlédni vesele na mě, mile, bodře!
Drobátko zapomeň a trochu slev,
vždyť není vše zrno, též trochu plev."

A po práci jde každý z nich,
zapomenou tak trampot svých.
Pavlovi pozvolna čistí se tvář,
Boženě do tváře úsměv dá zář,
zase vítá a loučí se s hosty.
„Víš co? Dáme si hubičku, Pavle!
Nač máme držet tak dlouhé posty?"

*

Dnové plynou, radosti řídnou, –
žel, proč a čí jesti to vinou,
že krátký čas jenom pokoj, mír?
Proč hádky opět a zloby vír?
Kde jsou síly lásky, vášně,
jež zde zářily tak skvěle?
Vždyť štěstí zářilo jasně,
a proč dnes již prchlo cele.

V klidném žití, v němž zpod rukou
práci zdar jak by jen kynul,

v ohni lásky, tužby mukou,
v rámě bral, ji k sobě vinul.
Proč vyhasíná lásky žár,
se rozdmychuje v krutý svár?
Zdálo se, že lásky studna
hluboká jest a beze dna.

VI.

„Hoj! Na zdar, Pavle! Toť jako zázrak!
Jak bys mezi námi z mrtvých byl vstal!
Což jsi se snad ze světa neztratil?
Jak pojednou zas jsi se tady vzal?

Snad jsi na práci byl někde z města,
nebo zrádná tě nemoc trápila?
Snad ne? Vždyť vypadáš, jak by z těsta
tě uplácal. Ráda bych věděla!

Než pojď raděj a vesel se s námi,
přisedni si, dnes mým jistě budeš.
Však hle! Co se tak kysele tváří?
Co je s tebou, pověz, snad nemůžeš?"

Tak Fana vítá, a již se Lila
přibližuje, dříve zvána Mila,
jí v žití prudkém zmizela krása,
již se vyžilost jí z tváře drásá.

„Což ty neznáš více svoji Mici?"
„Věru, že bych tě nepoznal ani,
zle vypadáš, jsi přepadlá v líci.
Teď nám dej něco pít!" zvolá na ni.

„Ať žije Pavel! A co budeš chtít?
Dobře se budeme jednou zas mít.
Přinesl jsi s sebou hodně peněz?
Víš, zde platí: bez peněz k nám nelez.

My víme, že jsi býval kavalír."
„Nu konečně, že jsi to přivalil.
Dej něco všem!" na sklepníka houkne.
„Co to má být?" ten zas hloupě koukne.

Pavel do kapes svou hrábne hrstí
a penězi pro zálusk zachřestí.
„Mně víno, co vy, holky, chcete pít?"
„Totéž, my též se můžem' dobře mít!"

Sklepník šampaňské již na stůl staví,
již ke stropu vybuchují korky.
„Tak ať slouží tobě k zdraví, Pavle!"
„A vám také! V rozkoš pijte, holky!"

Tak baví se tu lehkých přátel kruh,
zde rovného si našel druha druh.
Na kolena sedají dívčice,
by laskaly, škádlily, hadice!

Smyslnost víc než víno dráždí.
„Dnes si to s námi zde vynahradíš!"
Nepohnut Pavel jen čelo vraští:
„Dej mi pokoj, marně úsměv ladíš!

Jsem ženat, zbavil jsem se svobody."
„Cože? tomu abych uvěřila?
Haha, k smíchu! Padla bych do mdloby.
Tebe že ženská omámila?

Nalej si vína více! Na rozkoš!
Ať nám zahrají valčík veselý.
Pojď se mnou v tanec, trochu se proskoč.
Mé uzdraví tě záhy pocely."

Třeskné piana ozvou se zvuky,
v ně mísí se tanec a špatný zpěv.
„Odejdi! Přeruš ničemné styky!"
Pavlovi praví v srdci ženy zjev.

„Co jest s tebou, snad nestal's se svatý?
Nebo zajistit chceš sobě nebe?"
Směje se Petr, tancem uhřátý.
„Hleďme, jak Pavel vešel do sebe!"

Na pomoc Mici vede si Fanu
a Pavla vezmou, v tanec roztočí:
„Nepustím tě od sebe až k ránu!"
Pavel jen ve smíchu se roztrpčí.

Místnost vyplňuje dým z cigaret,
Mici nastupuje hrou v kabaret.
Zpívá, tančí, vystavuje vnady,
hezká holka věru, bez závady!

Pavel se směje, tleská jak jiní,
již u srdce roztává mu jíní.
Fana zazpívá s Lily dueto,
„Pavle, pojď s námi, nám líp půjde to!"

Ten neodolá, je ve svém živlu,
zpívá a klidí potlesk pochvaly.
A zpívá znovu, napíná sílu,
tančí a baví až do únavy.

Usedne, baví se, znova pije,
jíní kol srdce roztálo zcela,
rámě kol krku Mici ovije,
ji objímá a líbá do čela.

Pije zas, pije více. „Víno sem!
Mici, ještě jednu se mnou si vem!"
A rozjařen zapomněl celý svět,
Doma čeká na něho růže květ.

Orgie vynesly v mysl obraz
života lehkého, jejž dríve žil.
Jaký nicotně rozdílný odraz
od žití, jež s Božou v své srdce vryl.

A tanec se rozproudí,
v kruh vábí ryčný kvapík, –
jaký je Pavel chlapík,
již více se nenudí.

„Kdo nám něco zazpívá?
Hoj, Pavle, co dáš k dobru?
Jak srdce ti vyznívá,
ať máme smutnou dobru!"

„Co bych vám pěl, jak jsem se měl,
v manželské lodičce s ženou?
Věřte, že ne mojí vinou!

Jak jsem v ní plul, jak rád vyzul
bych se dnes z té těsné boty
do veselé k vám zde roty.

Býti doma stále jatý,
žíti život jako svatý,
kdo dlouho by to vydržel?

Z kopýtka si vyhoditi,
jiné sobě namluviti,
a nikdo by to nevěděl.

Užít světa v plné míře,
neseděti stále v díře
a dlíti doma za pecí.

Proto na zdar! Hej, ať žije,
kdo vesel je a rád pije,
a na zdar ještě Venuši,
vždyť ta nám vášeň utiší!"

Tu rozhostí se kolem řev,
lomoz, šum od židlí dřev.
„Holky, pijte, dokud mám,
až probiji, půjdu k nám."

VII.

Kde, naději má, kde jsi?
Kde jsi, hvězdo moje?
Kde se skrýváš?
Proč mi odepíráš spásy světlé zdroje?

Pryč, propasti!
Co stále na mě zeješ?
Proč trýzníš mě, chmurná strasti?
Proč tak šeredně se směješ?
Proč mě lákáš?
Co slibuješ mi v dáli?
Snad tam, by se mi nesmáli?

Ach, proč mě tak hlava bolí?
Proč úzkost tísní srdce?
Proč smutná duše má!

Ó naději, vstup v mou mysl,
než zoufalství mne udolá!
Však proč bys mi svítila, viď?
Vždyť myslíš si o mně: Styď se, styď!

Já nešla za tebou,
tys nebyla má hvězdička,
mou byla místo tebe bludička.

Ta cesta, jíž mě vedla,
to pravý močál v životě byl.
A já myslila, že cesta to blaha.
Až sem k té propasti,
až sem mě zavedla.

Lásce jsi mě učila, matičko drahá,
rozum jsi mi, otče, vštěpoval.
Lásky jsem až příliš měla,
však rozum můj,
kde ten se uschoval?

A koho vinit?
Jen svou slepotu!
Radili mně, zráželi mě,
já pro ně měla jen hluchotu.

Však hle, tam již vidím, tam se svítá,
tam v dáli se mi pokoj skýtá.
Jaká to bolest, jaké pálení –
A já ve své bídě sama!

Přijdu, bludičko, přijdu!
Vím, že tam mě již dávno vedeš,
že tam pokoj najdu.
Přijdu!

Zde tě uschovám!
Ty mě tam zavedeš,
až zase osud zlý
dobrotou svou se na mě usměje,
viď? Ha=ha=ha!

Nemohu spáti, nemohu.
Strhána spánku nit.
Však ke spánku si pomohu.
Chci odpočinek, klid.

Nač více třeba zklamání!
K čemu je dobrý další život můj!
Ne mně, ne jinému, nikomu!

„Co zde ještě děláš?
Proč civíš a nespíš?
Zase mě hlídáš?
Mě neuhlídáš!

Dle tebe se řídit, to abych blázen byl,
jen u tebe abych seděl, nic neužil."

„Nebudu dél hlídati tebe,
odklidím již z tvé cesty sebe.
Oblaž, kterou chceš, láskou svou
a dej jí vše a pro vždy, co máš.
Již ničeho od tebe nežádám.
Zkazil jsi mě v duši mé,
zkazil jsi tělo mé,
zkazil jsi krev moji,
co zbylo ze mne ještě,
jest dobré jen k mrvi!

Nač déle hanbit se, stydět,
líp zemřít, víc se nevidět!

Zasloužil bys, zrádce,
bych vzala tě s sebou,
však ať světa vládce
se dál baví s tebou.
Spravedliv jest on a dobrý,
odplatí tobě tebou
a mě ušetří námahy."

„Co děláš, co blábolíš?
Jaké to mluvíš nesmysly?
Jsi při smyslech či šílíš?

„Vari, jdi z cesty,
nebo vypálím ti zrak!
S bohem!
Odpusť mi, bože!
Vidím mrak . . .
Pavle!"

ČTYŘVERŠÍ.

1.

Láska sentimentální
jest vůně bez květiny,
tam plané vzdechy,
zde jenom vdechy.

2.

Měj lásku silnější než sebe,
připravit se můžeš na zklamání,
že slastný ten cit udolá tebe,
a z lásky že bude ti k zoufání.

3.

Trpkost často dýše
z lásky plné číše,
pozlacené medem,
lesknoucí se jedem.

4.

V píli práce radost,
v lásce slast,
v hrdé mysli jarost,
v chabé strast.

5.

Dobrého jen málo zříme,
zlého spíše pochopíme,
a z drobtu hory veliké
si obrazností vytvoříme.

6.

Nač zapírat svoje city,
jež máš ve svém nitru skryty?
Jiné nejsou nežli moje,
nečerpáš-li ze zla zdroje.

7.

Rozum, bystrost, vůle
lepší jsou než síla,
přičinění vlastní
zdatnější než víra!

8.

Jest divné, jak rarach
si někdy se mnou hrá,
hned štěstí a radost,
zas rmut a ztrátu dá.

9.

Chytrým se sobě zdáš,
jiní se ti smějí.
Hleď! Jak jest jim hned snáž,
když jim's řek, co chtěli,

10.

Ke starým jsem chodil,
zkušenost tam nabyl.
Ještě dnes tam zajdu,
poradu tam najdu.

11.

Někdy všeho na vybranou,
jindy všady bídu zříš,
někdy nevíš sobě rady,
jindy zas až mnoho víš!

12.

Jsou-li v radě dva rozumy,
povždy něco semelou.
Budou-li mlít prázdné zrno,
otruby jen vymelou!

13.

Pomlč, slev a přimhuř oko!
Tak mnohem lépe uděláš.
Připusť k sobě umírněnost,
s radostí se zase shledáš!

14.

Nezapomeň v žití chvatu,
přikryti si svoji chatu.
Může přijít déšť a vír,
nepotrvá věčně mír!

15.

Těžko luštit života záhady,
když jeden z nás chytá se na vnady,
druhý k ideálu letí výše,
s mamonem třetí leze do skrýše.

16.

Nech běžeti svět světem,
at svojí cestou letí,
jen odkaž svojim dětem,
jak k pravdě prací spěti.

17.

Jak někdy náhoda v štěstí
dá tobě ve zdaru kvésti,
tak tě zase někdy zvrhne,
jako vrak tě z vln vyvrhne.

18.

Bys do cizého vlez kožichu
a seznal bídy jeho tíž,
tu neklnul bys potichu,
však byl mu svým srdcem blíž.

19.

Jak pták fénix leť,
a zase jak vánek mírně,
pusť trochu hrůzy,
však hned mluv vlídně!

20.

Opoj svoje srdce písní,
a v mysli své pluj přírodou,
zapomeneš, co tě tísní,
co potkalo tě nehodou.

21.

Žadonit o slepé štěstí,
bídy a strastí se bát,
jest v plavbě se bouří nésti,
a vlnám na pospas dát.

22.

Nač po nezdaru mysl ztrácet,
lepší k předu směle kráčet,
když pak z něčeho ti zbylo nic,
zas znova hleď, by měl jsi víc.

23.

Proč hanba a ješitnost
se v světě uhnízdily?
Snad by se štědrost
s ctností lépe stkvěly!

24.

Pomohl mu přítel mocný,
radou, skutkem, penězi,
však místo díku klidil zradu,
v odplatě díky nevězí.

STŘEPINY.

Zisk a požitek bývá jediným účelem mnohých. Stojí za to, pro taký účel žít?

Nestydatost některých lidí jest jako oheň, čím více povoluješ, tím více by schvátili.

Lichocení se protiví mnohému jako jed, jiného omamuje příjemně jako vůně kadidla.

Síla a rozum jest dobré spřežení, ale jen potud, pokud síla jest u voje a rozum má otěže v rukou.

Chytrost jest vykládána různě. U některých jest vlastností, jež dobře chápe, luští a pomáhá. U jiných značí odírání a podvod.

Svět potřebuje tvorů a lidí různých, ale bez mnohých by se dobře obešel a lépe by na tom byl.

Spánek a plná mísa utiší i lotra.

Často v nerozumu spočívá štěstí a blaho.

Vyrovnávání sil v přírodě vzbuzuje bouři, tak i vyrovnávání vášní v životě.

Jest dobře použiti minulosti pro povzbuzení a pro výstrahu, avšak bráti ji za dědictví pro hrdost a pýchu jest chybou.

Jak velký a rozměrný jest svět, – jak málo člověk potřebuje místa ku své spokojenosti!

Nemožno býti všestranně zkušeným. Život má mnoho stránek, z nichž některé jen může smrtelník v krátkém životě svém přečísti.

Láska, nejmocnější a nejšlechetnější z vášní lidských, nepodléhá rozumu.

Proč lekat se překážek, vždyť jen překážky učinily hrdiny!

Společenské poměry a pojem cti jsou často okovy svobody svědomí.

Údělem mnohých jsou útrapy a zkoušky, u jiných marnivost, vášně a choutky.

Hospodařit s rozumem jest nesnadnější nežli hospodařit s penězi.

Někdo má radost, když hromady zlata může schraňovat, a jiného zas baví, když je může rozházet.

Klid, po němž tak často toužíme, jest pří-pravou k činnosti další.
Nepotřebné další trvání klidu seslabuje sílu a schopnost.

Někdy dobře přestat si hrát na velkého, nechce-li člověk při tom zakrnět.

V posměchu bývá často utvrzení pravdy.

Jako mnoho věcí se prodává dle jména a reklamy, tak i mnoho lidí jen jim děkuje za svůj úspěch.

Blázen bývá rád, čím větší dělá hřmot.

Někteří lidé docílí úspěchu, že přizpůsobí se povaze jiných, jiní zase, že přinutí jiné ku povaze svojí.

Nikdo není samostatným tak, aby postačil sám sobě.

Strhnouti mnohému roušku přetvářky, jak by vypadal?

Moudrost má býti schopnost rozeznati nedostatky nejen jiných, ale také svoje.

V jakém poměru stojí rady, již dáváme jiným a sobě?

Uč se více slova rozkoše užívat, a bolesti často zmírníš.

Jak různě čas dlouhý v trampotách a jak v slasti.

Možnost myšlénky nezná rozdílů ni rozměrů.

Často vědomí úspěchu jest překážkou vývinu.

Bída vzbuzuje pocit po bohatství, však jsou případy, že bohatství vzbudilo touhu po bídě.

Mnohý si naříká na nudný život, nudné chvíle. Nebylo by případnější na sebe to slovo obrátit?

Pomluvač jest jako cvrček, stojíš-li u něho, jest zticha, jakmile zajdeš, začne.

Ve zdraví jest blaho, však i chorého tvář někdy navštíví úsměv.

Srdce může jen z vlastní knihy předčítat.

Potěšení veliké působí mnohým, jsou-li řa-děni tam, kam dle schopností vlastně nepatří.

By svět byl podle vůle mnohých, nesměl by být krásným, a dle jejich představy by byl krásným, musil by býti pln otroctví a nevědomosti.

Snad nejlepší koberec jest trávník a nej-sladší na něm odpočinek.

Červ se pustí do nejkrásnějšího stromu a zničí jej. Tak slavoman zničí často nadějný talent.

Mnohdy vyvolati soustrast znamená vyvolati posměch.

Soudce-li zaprodá výrok své moci, horší jest lupiče za temné noci.

Slovo jest často nebezpečnější než útočná zbraň a přece se tak zřídka při užití jeho míří.

Lepší bídu v klidu, nežli kuře v hrůze.

V klidu se dobře myslí, však třeba si z ruchu přinésti látku.

Přeceňovat schopnost daleko horší nežli ji podceňovat.

V pusté krajině malý keř činí dojem stromu. Tak mnohý lidský velikán ve svém okolí, kdyby místo svého působiště zaměnil, ztratil by na své velikosti.

Dobře, pokud jest život honěním, běda, když jest na útěku!

Někdo umí peníze ušetřit, jiný vydělat.

Život jest jen pro chvilku a pravý život jen chvilkou.

Vtip má být jako bič, švihnout vzduchem a nedolehnout, neranit.

Vůle a síla ke zdaru vede, rada pochlebná z něho svede.

Provaz navazovaný vyhoví možná potřebě jako nový, avšak mnohými uzly se stává bez=cenným a nevzhledným, třeba se ho užívalo. Tak bývá s přátelstvím, láskou i rodinnými poměry.

Úlisnost hladí, však v zápětí zradí.

Kdo příliš slibuje, není věrohodný.

Mnohý přizná pravdu, až když jest jí říznut jak operačním nožem.

Říkává se: buď jak hodiny, však zapomíná se, že i hodiny nejdou, když se přetáhnou.

Práce myšlénky jest lepší než práce strojová přes to, že na stroj můžeš dostat patent, avšak kdybys chtěl dostat jej na rozum, poslali by tě do blázince.

Zadarmo nechci nic, ani si dát vynadat.

Někdy se zlobím, bych zakryl radost, a chci to nazývat skromností.

Věděl bych dnes, co jest strach, kdybych nebyl býval učen bázni?

Proč často, když nechci něco slyšet, se zády obrátím a poslouchám?

Často co jeden energií vytvoří, druhý závistí rozboří.

Přátelství bývá jako sloučenina tekutin: tiché, dokud nezačnou kysat a se bouřit.

Proč chce tolik lidí vzdorem dojít k cíli?

Odporování často bývá povzbuzením.

Jest mnoho štěstí a blaha, jež za peníze se koupiti nedá.

Mnoho lidí ví více než jeden, avšak často se pozastaví rozum mnohých nad jednotlivcem.

Žert budiž rosou občerstvující, ne tvořící plíseň.

Často hloupá otázka vyžaduje chytrou odpověď.

Věc lákavá jest jako bublina, jejíž trvání je krátké. Zajde, jakmile se objeví nová, třeba nebyla lepší.

Smích a pláč, obé má polehčit.

Všeho do času a někdy přes čas.

Pojmy hrdost a čest se často zaměňují.

Velmi často si můžeš pomyslit, že proto máš oči, abys, když něco nemůžeš mít, mohl se alespoň na to podívat!

Nač třeba, by mě posuzovali jiní, vždyť neumějí posoudit ani sebe!

Říkává se, až se vybláznı́ – zmoudří. Což bláznovství jest krok k moudrosti?

Proč kárá otec děti své? By byly lepší jeho! Proč matka zakrývá chyby jejich? Proto, že v nich vidí sebe!

Hmyz, jenž ničí život rostlinný, mikrob, jenž hlodá zdraví tvorů, a závist, jež svým okem druhého dílo maří, jsou účelem si rovni.

Napřed ukládej, teprve potom můžeš vybírat.

Málo spánku – málo síly, mnoho naděje – mnoho víry.

Nevděk trápí jako nemoc.

Shovívavost a trpělivost jsou krásné dva sloupy, však o ně se jenom opírat by činili jen troupi.

Mnoho chyb a poklesků jest učiněno z nevědomosti, postrádají tedy pravé příčiny zlého původu.

Jak často, když činíme dobročinnost, jsme při ní úzkoprsými.

Mnohdy by bylo radno, by si člověk připomenul, že není zde pro vždy.

Zvykem si přivykneme i nepěknému tak, že se s ním neradi loučíme.

Na přání nespočívá výsledek.

Někdy nás pálí obličej z horka a někdy ze zimy.
Někdy se člověk zapálí studem, jindy hrdostí.

V choulostivých věcech je těžko se vyznat! Při nich jest rub jako líc, jest to koule i hranol, mrazí i pálí, a přece zajímá se o ně ze zvědavosti více lidí, nežli o něco dobrého!

Proč štěkáš na mne, pejsku? Vždyť nechci nic zlého zde učinit a jsem zde pozván.

Haf, haf, to by mohl říci každý, já jsem zde proto, abych tady štěkal!

Jako ten pejsek i mnoho lidí pomluví každého, snad jsou jen pro tu pomluvu zde!

Pověra a špatný zvyk jsou okovy svobody lidské. Okovy, jimiž spiat jest rozum.

Máme soustrast s otroky práce, ale co činíme pro osvobození otroctví duševního?

Málo, velmi málo! Jistě daleko ne tolik, co důležitost vyžaduje.

Ničte otroctví duševní, a otroctví druhá padnou sama sebou.

Mládí jest příliš krátké pro svou nezměrnou krásu a půvab, byť i neoplývalo medem.

Jeho půvaby nevinnosti, nevědomosti a bezstarostnosti jsou nevyčerpatelné.

Nepřej si býti starým, – až tě hlava starostmi bude bolet, pozdě bude na mládí vzpomínat!

Moje děvčátko ptalo se mne: „Tatínku! komu svatojanská muška svítí a proč jen vždy chvilku?"

„Snad jako to štěstí, mé dítě, ne každemu a ne vždycky."

Sen života.

Příroda sama naznačuje nám žití lidské svojí životní zhoubou, svým jasem i mrtvým klidem.

Jen jednou máme v životě jaro, jen jednou léto, jednu jeseň, pak věčný klid.

Bouře životní přinášejí slabým katastrofu, podlehnou.

Častější utrpení otužuje člověka, ač stává se mu jak stromu, jejž podežere červ, a sklátí jej pak i slabý vítr, když byl silné přestál bouře.

Čas zahojí každou bolest, ač někdy še= redných zanechá jizev.

Život jest jako kniha. Jest to malý sešit, – až i objemný svazek. Konec však přijde vždy.

Proč před ním míti strach!

Zamezit mu nemůžeme. Můžeme jej však někdy oddálit, jako můžeme někdy s úspěchem prodloužit knihu. Poslední kapitoly, jako v knize, mohou býti ještě krásné.

Odehrává se před námi velebný děj. Známé postavy mizejí, zapadají, vše kolem nás se pohybuje, mladí přerůstají nás, a my stojíme stále v středu tohoto víru, klonice se brzo v tu, brzo v onu stranu, až mizíme propadlištěm života.

Málo bližních pozná, že jsme zmizeli. Jiní zaujmou povinnosti naše a vyplní místo po nás.

Prozíravost.

Dar přírody, jehož nikdo nemá mnoho a nikdy nazbyt.

Vysvědčení ze školy života.

Mistr vší práce, umění, jednání a chování.

Směr, jímž má k cíli mířiti každý.

Ochrana před nebezpečím a zásobárna před pohromou, nouzí a škodou.

Nestaví se na odiv, často jest překážkou, avšak vždy vede k cíli.

Jest dalekohledem rozumu lidského.

Jest nenáviděna a často se považuje za zbytečnou.

OBSAH

ZE SNŮ BLAHA